

برنامه توسعه اقتصادی و اشتغالزایی روستایی

استان زنجان

بخش دوم و سوم

شهرستان: خدابنده

بخش: سجاسرود

چشم انداز سامان
مهندسین مشاور

سید محمد
نور محمد

جمهوری اسلامی ایران

سازمان برنامه و بودجه کشور

سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان زنجان

برنامه توسعه اقتصادی و اشتغال زایی روستایی استان زنجان سال ۱۳۹۷

گزارش ۹۰ روستا

ویرایش مقدماتی - غیر قابل استناد

معاونت برنامه و بودجه

معاونت عمران روستایی

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
بخش اول : کلیات برنامه توسعه اقتصادی و اشتغال زایی روستایی*	
بخش دوم بررسی اسناد و توصیف و تحلیل وضع موجود ۱	
بخش دوم : بررسی اسناد و توصیف و تحلیل وضع موجود..... ۲	
۱-۱- موقعیت جغرافیایی بخش سjasرود شهرستان خداپنده و روستاهای هدف..... ۲	
۲-۲- توصیف، تحلیل و تبیین اسناد بالادستی..... ۳	
۱-۲-۲- برنامه ششم توسعه اقتصادی-اجتماعی و فرهنگی کشور (۱۳۹۶-۱۴۰۰)..... ۴	
۲-۲-۲- قانون حمایت از توسعه و ایجاد اشتغال پایدار در مناطق روستایی و عشایری..... ۶	
۳-۲-۲- جهت گیری های ملی آمایش سرزمین..... ۷	
۴-۲-۲- مطالعات برنامه آمایش منطقه البرز جنوبی..... ۸	
۵-۲-۲- مطالعات برنامه آمایش استان زنجان..... ۸	
۶-۲-۲- بازنگری در مطالعات طرح جامع ناحیه زنجان..... ۱۴	
۷-۲-۲- سند ملی توسعه استان زنجان..... ۱۴	
۸-۲-۲- نظریه پایه توسعه استان زنجان..... ۱۵	
۹-۲-۲- سند برنامه راهبردی توسعه استان زنجان..... ۱۵	
۱۰-۲-۲- سند توسعه اشتغال و سرمایه گذاری استان زنجان..... ۱۵	
۳-۲- توصیف، تحلیل و تبیین وضعیت منابع طبیعی و زیستی بخش سjasرود شهرستان خداپنده..... ۱۶	
۱-۳-۲- زمین شناسی..... ۱۶	
۲-۳-۱- خاک شناسی (پدولوژی)..... ۱۷	
۳-۳-۲- توپوگرافی..... ۱۹	
۴-۳-۲- شیب و جهت شیب..... ۲۰	
۵-۳-۲- تیپ اراضی..... ۲۱	
۶-۳-۲- کاربری اراضی..... ۲۲	
۷-۳-۲- مطالعات آب و هوایی..... ۲۳	
۸-۳-۲- رانش و لغزش زمین..... ۲۸	
۴-۲- توصیف، تحلیل و تبیین وضعیت منابع انسانی، اجتماعی، اقتصادی و زیرساختی بخش سjasرود شهرستان خداپنده..... ۲۹	
۵-۲- توصیف، تحلیل و تبیین وضعیت نظام تولیدی (کشاورزی، صنایع، خدمات و گردشگری)..... ۳۴	
۱-۵-۲- اقتصاد کشاورزی، دام و طیور و زنبورداری..... ۳۴	
۲-۵-۲- ظرفیتهای تاریخی و گردشگری بخش سjasرود..... ۳۷	
۲-۵-۲- اقتصاد صنعتی و معدنی..... ۴۰	
۶-۲- توصیف، تحلیل و تبیین قوانین و مقررات محدودیتساز و محدودیت نهادی در توسعه اقتصادی و اشتغالزایی روستاهای هدف در بخش سjasرود..... ۴۲	

* در مجلد جداگانه انتشار یافته است.

بخش سوم تدوین برنامه توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی روستایی ۴۳

شناسایی و امکان‌سنجی ایجاد زنجیره‌های ارزش، تولید و خوشه‌های کسب و کار در روستای هدف شناسایی، توصیف و اولویت‌بندی قابلیت‌ها و تنگناهای طبیعی، اجتماعی، اقتصادی و فضایی منابع تولید و نظام فعالیتی جهت تولید و اشتغال روستا

ظرفیت‌شناسی نیروی انسانی از طریق شناسایی جوانان و سرپرستان خانوار جویای کار شناسایی و اولویت‌بندی مهمترین ظرفیت‌های روستا با تأکید بر برپندسازی فعالیت‌ها و خدمات برای تعیین محورهای تولید یا خدمات دارای اولویت و پیشران‌ها جهت تحرک اقتصادی روستا جمع‌آوری ایده‌های مرتبط با طرح‌های کارآفرینی قابل‌اجراء توسط افراد بومی و غیربومی، مرتبط با ظرفیت‌ها، مزیت‌ها و محورهای تولید

تعیین نتایج کیفی و کمی مورد انتظار برنامه توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی روستا تعیین اقدامات مناسب برای ارتقاء ظرفیت فعالیت‌های اقتصادی و اشتغال‌زایی موجود روستا تعیین برنامه‌های توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی برای ارتقاء سطح فعالیت‌های اقتصادی و اشتغال‌زایی روستا تعیین و اولویت‌بندی طرح‌ها و پروژه‌های سرمایه‌گذاری توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی با مقیاس کارکردی در سطح روستا

۱- روستای زرنده ۴۴

۲- روستای خوش ۴۸

۳- روستای خنداب ۵۲

۴- روستای چوزوک ۵۶

فهرست جدول ها

عنوان	صفحه
جدول ۱. موارد مهم دستورالعمل آیین نامه اجرایی قانون حمایت از توسعه و ایجاد اشتغال پایدار (واحد میلیارد ریال).....	۷
جدول ۲. منابع مالی و اشتغالزایی پیش‌بینی شده در قانون حمایت از توسعه و ایجاد اشتغال پایدار در مناطق روستایی و عشایری.....	۷
جدول ۳. مشخصات سکونتگاه‌های شهری جدید بخش مرکزی در افق طرح (شهرستان خدابنده).....	۱۴
این بخش شامل موارد زیر می‌باشد:.....	۱۶
جدول ۴. تشکیلات زمین شناسی بخش سjasرود شهرستان خدابنده.....	۱۶
جدول ۵. وضعیت حاصلخیزی بخش سjasرود شهرستان خدابنده.....	۱۷
جدول ۶. نوع خاک بخش سjasرود شهرستان خدابنده.....	۱۸
جدول ۷. شیب و جهت شیب بخش سjasرود شهرستان خدابنده.....	۲۰
جدول ۸. قابلیت اراضی بخش سjasرود شهرستان خدابنده.....	۲۱
جدول ۹. کاربری اراضی بخش سjasرود شهرستان خدابنده.....	۲۲
جدول ۱۰. وضعیت فرسایش بخش سjasرود شهرستان خدابنده.....	۲۳
جدول ۱۱. میزان بارندگی بخش سjasرود شهرستان خدابنده.....	۲۴
جدول ۱۲. خطوط هم‌دما بخش سjasرود شهرستان خدابنده.....	۲۵
جدول ۱۳. طبقات اقلیمی بخش سjasرود شهرستان خدابنده.....	۲۶
جدول ۱۴. میزان تبخیر بخش سjasرود شهرستان خدابنده.....	۲۷
جدول ۱۵. تعداد آبادی دارای سکنه و خالی از سکنه بخش سjasرود شهرستان خدابنده (سال ۱۳۹۶).....	۲۹
جدول ۱۶. تعداد و نسبت جمعیت روستاهای هدف.....	۳۰
جدول ۱۷. ساختار جمعیتی روستاهای هدف در بخش سjasرود شهرستان خدابنده.....	۳۱
جدول ۱۸. ساختار جمعیتی و آموزشی روستای هدف بخش سjasرود شهرستان خدابنده.....	۳۳
جدول ۱۹. زیر ساختارهای بهداشتی و درمانی، ورزشی، فرهنگی و مذهبی، آب و برق و گاز و مخابرات و ارتباطات روستاهای هدف.....	۳۳
جدول ۲۰. وضعیت آموزش و تعداد دانش آموزان روستاهای هدف در بخش سjasرود شهرستان خدابنده.....	۳۴
این بخش شامل موارد زیر می‌باشد:.....	۳۴
جدول ۲۱. میزان تولید محصولات زراعی روستاهای هدف در بخش سjasرود شهرستان خدابنده در سال ۱۳۹۶.....	۳۶
جدول ۲۲. میزان تولید محصولات باغی روستاهای هدف در بخش سjasرود شهرستان خدابنده در سال ۱۳۹۶.....	۳۶
جدول ۲۳. میزان تولید دام و طیور و تعداد کندو و میزان عسل روستاهای هدف در بخش سjasرود شهرستان خدابنده در سال ۱۳۹۶.....	۳۶
جدول ۲۴. ارزش ستانده اقتصاد کشاورزی روستاهای منتخب بخش سjasرود شهرستان خدابنده.....	۳۷
جدول ۲۵. آثار تاریخی بخش سjasرود شهرستان خدابنده.....	۳۷
جدول ۲۶. تعداد مشترکین صنعتی، تجاری و خانگی روستاهای هدف در بخش سjasرود.....	۴۰
جدول ۲۷. وضعیت و نوع معادن بخش سjasرود شهرستان خدابنده در سال ۱۳۹۵.....	۴۱
جدول ۲۸. واحدهای صنعتی مستقر در روستاهای بخش سjasرود.....	۴۲

جدول ۲۹. نوع و تعداد صنایع آلاینده در بخش سراسر شهرستان خدابنده.....	۴۲
جدول ۳۰. لیست تعارضهای روستاهای هدف با سازمانها یا ادارات.....	۴۲
جدول ۳۱. ساختار تولید و درآمد روستای زرنده.....	۴۴
جدول ۳۲. قابلیتها و تنگناهای روستای زرنده.....	۴۵
جدول ۳۳. نتایج کمی مورد انتظار برنامه توسعه اقتصادی و اشتغالزایی روستا.....	۴۶
جدول ۳۴. نتایج کیفی مورد انتظار برنامه توسعه اقتصادی و اشتغالزایی روستا.....	۴۷
جدول ۳۵. ساختار تولید و درآمد روستای خوش.....	۴۹
جدول ۳۶. قابلیتها و تنگناهای روستای خوش.....	۴۹
جدول ۳۷. نتایج کمی مورد انتظار برنامه توسعه اقتصادی و اشتغالزایی روستا.....	۵۰
جدول ۳۸. نتایج کیفی مورد انتظار برنامه توسعه اقتصادی و اشتغالزایی روستا.....	۵۱
جدول ۳۹. ساختار تولید و درآمد روستای خنداب.....	۵۳
جدول ۴۰. قابلیتها و تنگناهای روستای خنداب.....	۵۳
جدول ۴۱. نتایج کمی مورد انتظار برنامه توسعه اقتصادی و اشتغالزایی روستا.....	۵۴
جدول ۴۲. نتایج کیفی مورد انتظار برنامه توسعه اقتصادی و اشتغالزایی روستا.....	۵۵
جدول ۴۳. ساختار تولید و درآمد روستای چوزوک.....	۵۷
جدول ۴۴. قابلیتها و تنگناهای روستای چوزوک.....	۵۷
جدول ۴۵. نتایج کمی مورد انتظار برنامه توسعه اقتصادی و اشتغالزایی روستا.....	۵۹
جدول ۴۶. نتایج کیفی مورد انتظار برنامه توسعه اقتصادی و اشتغالزایی روستا.....	۶۰

فهرست نمودارها

عنوان	صفحه
نمودار ۱: هرم سنی جمعیت روستاهای هدف بخش سjasرود شهرستان خداآبنده در سال ۱۳۹۵.....	۳۰
نمودار ۲. جمعیت روستاهای هدف طی سالهای ۹۰ و ۱۳۹۵.....	۳۱
نمودار ۳. راهبرد توسعه روستا.....	۴۵
نمودار ۴. روند تغییرات جمعیت روستای خوش در دهه ۵ دهه ۱۳۴۵-۱۳۹۵.....	۴۸
نمودار ۵. راهبرد توسعه روستا.....	۵۰
نمودار ۶. روند تغییرات جمعیت روستای خنداب در دهه ۵ دهه ۱۳۴۵-۱۳۹۵.....	۵۲
نمودار ۷. راهبرد توسعه روستا.....	۵۴
نمودار ۸. روند تغییرات جمعیت روستای چوزوک در دهه ۵ دهه ۱۳۴۵-۱۳۹۵ (ماخذ: مرکز آمار ایران).....	۵۶
نمودار ۹. راهبرد توسعه روستای چوزوک بر اساس تحلیل SWOT.....	۵۸

فهرست شکل ها

عنوان	صفحه
شکل ۱. موقعیت بخش سjasرود در سطح استان و شهرستان خدابنده.....	۲
شکل ۲. تقسیمات سیاسی بخش سjasرود شهرستان خدابنده.....	۳
شکل ۳. نقشه‌ی مناطق برنامه‌ریزی استان زنجان در طرح مطالعه برنامه آمایش استان زنجان.....	۹
شکل ۴. نقشه‌ی مناطق برنامه‌ریزی خدابنده در طرح مطالعه برنامه آمایش استان زنجان.....	۱۰
شکل ۵: نقشه‌ی تخصص‌های اصلی منطقه‌ی برنامه‌ریزی خدابنده در طرح مطالعه برنامه آمایش استان زنجان.....	۱۲
شکل ۶: نقشه‌ی حوزه‌ی نفوذ عملکردی سکونتگاه‌های شهری استان بر مبنای شعاع دسترسی.....	۱۳
شکل ۷. نقشه‌ی زمین‌شناسی بخش سjasرود شهرستان خدابنده.....	۱۷
شکل ۸. نوع خاک بخش سjasرود شهرستان خدابنده.....	۱۸
شکل ۹. توپوگرافی بخش سjasرود شهرستان خدابنده.....	۲۰
شکل ۱۰. درجات شیب بخش سjasرود شهرستان خدابنده.....	۲۱
شکل ۱۱. قابلیت اراضی بخش سjasرود شهرستان خدابنده.....	۲۲
شکل ۱۲. کاربری اراضی بخش سjasرود شهرستان خدابنده.....	۲۳
شکل ۱۳. تعداد روزهای یخبندان بخش سjasرود شهرستان خدابنده.....	۲۴
شکل ۱۴. میزان بارندگی بخش سjasرود شهرستان خدابنده.....	۲۵
شکل ۱۵. خطوط هم‌دما بخش سjasرود شهرستان خدابنده.....	۲۶
شکل ۱۶. طبقه‌بندی اقلیمی بخش سjasرود شهرستان خدابنده.....	۲۷
شکل ۱۷. میزان تبخیر بخش سjasرود شهرستان خدابنده.....	۲۸
شکل ۱۸. رانش و لغزش زمین در بخش سjasرود شهرستان خدابنده.....	۲۹
شکل ۱۹- تصویر هوایی روستای زرند.....	۴۴
شکل ۲۰- هوایی روستای خوش.....	۴۸
شکل ۲۱- تصویر هوایی روستای خنداب.....	۵۲
شکل ۲۲- تصویر هوایی روستای چوزوک.....	۵۶

بخش دوم

بررسی اسناد و توصیف و تحلیل وضع موجود

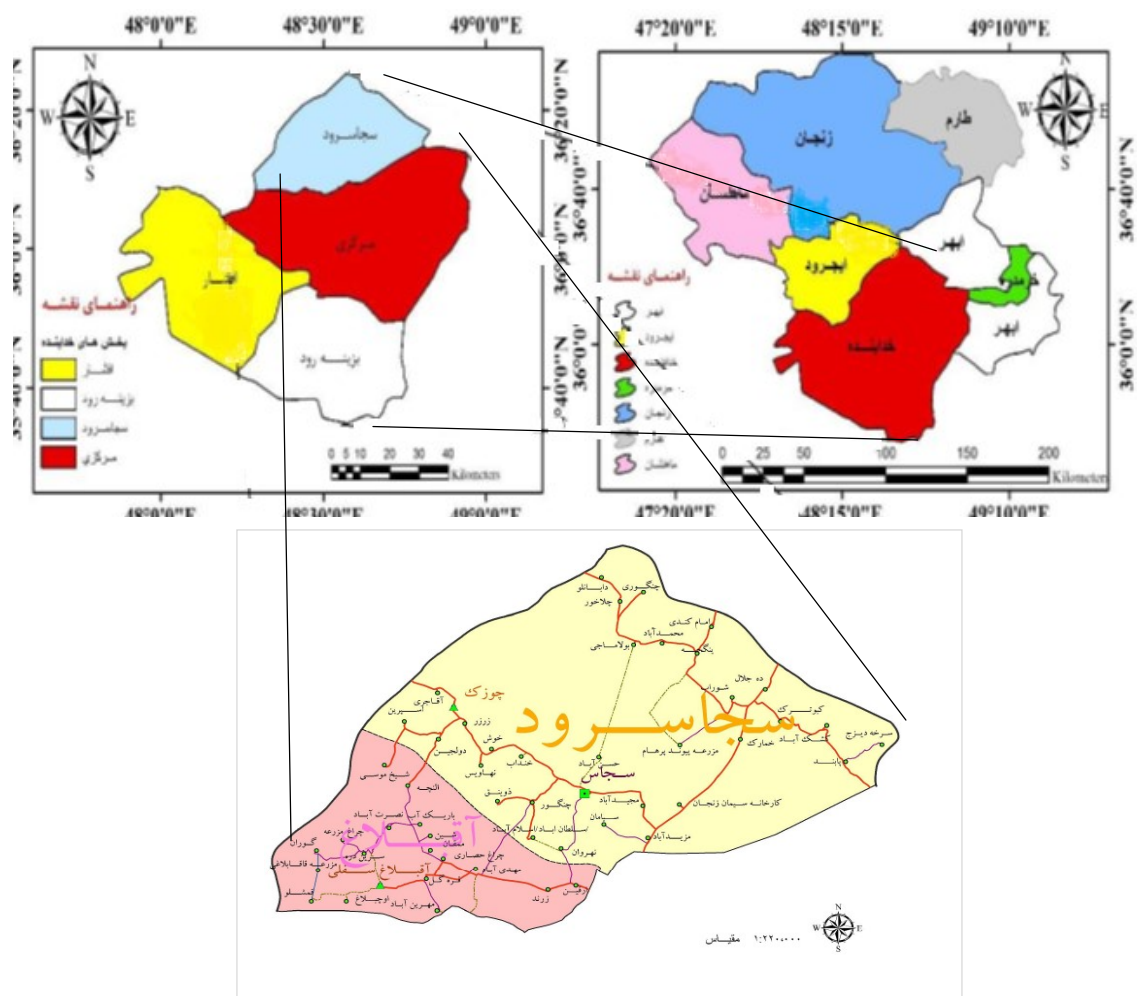
بخش دوم: بررسی اسناد و توصیف و تحلیل وضع موجود

در این بخش تلاش شده است تا با بررسی اسناد و گزارش‌های موجود به توصیف وضعیت موجود در بخش سjasرود شهرستان خدابنده پرداخته شود.

۱-۱- موقعیت جغرافیایی بخش سjasرود شهرستان خدابنده و روستاهای هدف

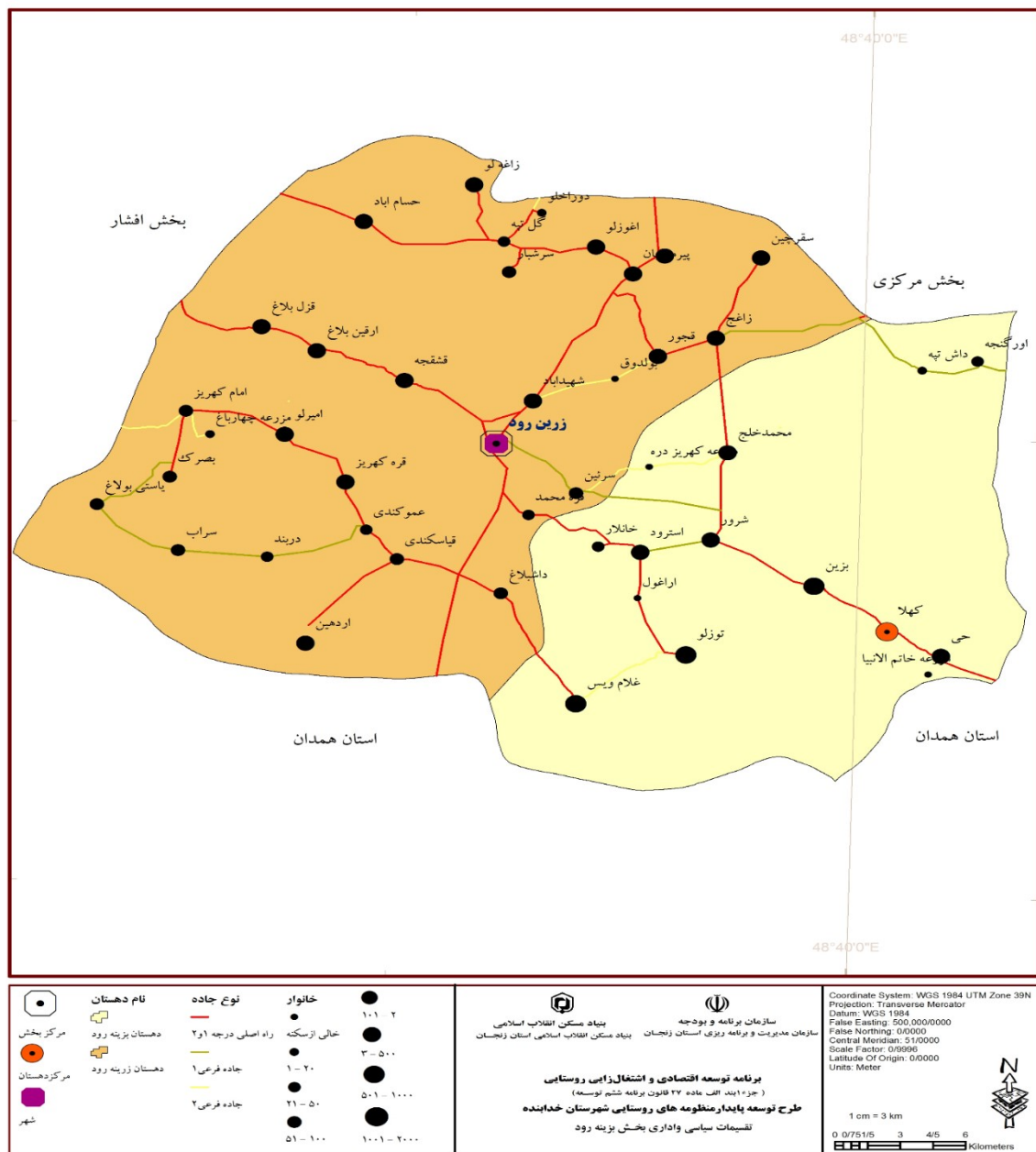
بخش سjasرود با وسعت ۱۳۵۰ کیلومتر مربع در طول جغرافیایی ۳۶ درجه و ۱۰ دقیقه و عرض جغرافیایی ۴۸ درجه و ۳۰ دقیقه نسبت به خط استوا واقع شده است. این بخش از شمال به شهرستان زنجان و سلطانیه از شرق به بخش مرکزی خدابنده و سلطانیه و از غرب به شهرستان ایجرود و از جنوب به بخش افشار و مرکزی خدابنده محدود می‌باشد.

شکل ۱. موقعیت بخش سjasرود در سطح استان و شهرستان خدابنده

همان‌طور که از شکل زیر پیداست، بر اساس آخرین تقسیمات سیاسی، بخش سjasرود دارای یک شهر (سjas)، دو دهستان (سjasرود، آقبلاغ) و تعداد ۴۸ روستا می‌باشد (شکل ۲).

شکل ۲. تقسیمات سیاسی بخش سجا سرود شهرستان خدابنده

منبع: یافته‌های مشاور، ۱۳۹۷

۲-۲- توصیف، تحلیل و تبیین اسناد بالادستی^۲

یکی از ضروریات در تهیه و تدوین طرح‌ها، بررسی مطالعات و مصوبات فرادست است. در این بخش از مطالعات طرح‌ها و اسناد فرادست که مربوط به شهرستان خدابنده بوده و الزاماتی را برای طرح‌های رده پایین‌تر به همراه دارند، آورده می‌شود. در بررسی طرح‌های فرادست موارد زیر مد نظر قرار گرفته است:

- ❖ برنامه ششم توسعه اقتصادی-اجتماعی و فرهنگی کشور
- ❖ قانون حمایت از توسعه و ایجاد اشتغال پایدار در مناطق روستایی و عشایری

^۲ . با توجه به این که این اسناد فقط کلان نگر می باشند در این گزارش تلاش شده است تا به طور خلاصه به تبیین این اسناد پرداخته شود.

- ❖ جهت‌گیری‌های ملی آمایش سرزمین
- ❖ مطالعات برنامه آمایش منطقه البرز جنوبی
- ❖ مطالعات برنامه آمایش استان زنجان
- ❖ بازنگری در مطالعات طرح جامع ناحیه زنجان
- ❖ سند ملی توسعه استان زنجان
- ❖ نظریه پایه توسعه استان زنجان
- ❖ برنامه راهبردی توسعه استان زنجان
- ❖ سند توسعه اشتغال و سرمایه‌گذاری استان زنجان

۲-۱-۲- برنامه ششم توسعه اقتصادی-اجتماعی و فرهنگی کشور (۱۳۹۶-۱۴۰۰)

اهم موارد مرتبط با بخش روستایی، کشاورزی، آب و محیط زیست و منابع طبیعی به شرح زیر می باشد:

بخش ۵ توازن منطقه ای، توسعه روستایی و توانمندسازی اقشار آسیب پذیر

ماده ۲۶- به منظور رقابت پذیر کردن عدالت بین منطقه ای و سرزمینی و تقویت خوداتکایی، افزایش انگیزه وصول درآمد استانی که شامل موارد زیر می باشد:

۱. دولت موظف است در طول سال اول اجرای قانون برنامه سند آمایش سرزمین ملی و استانی را تهیه کند و پس از تصویب شورای عالی آمایش سرزمین از سال دوم اجرای قانون برنامه به اجراء در آورد.

۲. تخصیص سه درصد (۰.۳٪) از درآمد حاصل از صادرات نفت خام و میعانات گازی خالص صادرات گاز طبیعی به ترتیب یک سوم به استان های نفت خیز و گازخیز و دوسوم به مناطق و شهرستان های کم‌توسعه یافته.

۳. تهیه طرح طرح های هادی روستایی و تعیین محدوده روستاها در سراسر کشور

ماده ۲۷- دولت موظف است به منظور تحقق سیاست‌های کلی برنامه و اقتصاد مقاومتی، شناسایی و بهره‌برداری از ظرفیت‌های موجود در نواحی روستایی و ارتقای منزلت اجتماعی روستاییان و جایگاه روستاها در اقتصاد ملی و ایجاد بستر لازم برای شکوفایی و پیشرفت عدالت محور روستاها اقدامات زیر را مطابق قوانین و در قالب بودجه‌های سنواتی انجام دهد:

الف) اقدامات اقتصادی و بخشی

۱. تهیه برنامه توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی روستاها توسط دولت در پنج‌هزار روستا.

۲- تنظیم و ارائه هدفمند و شفاف اعتبارات مربوط به عمران و توسعه روستایی و عشایری در بودجه سنواتی.

۳- کاهش مدت زمان پاسخ به استعلام‌ها و صدور پروانه ساخت بنگاههای اقتصادی روستایی و عشایری از هرکدام از دستگاه‌های ذی‌ربط، حداکثر پانزده روز.

۴- توسعه حداقل پنجاه و چهار خوشه کسب و کار روستایی، بهره‌برداری و ساخت نود و هشت ناحیه صنعتی روستایی و ایجاد یک میلیون و نهصد و چهارده هزار فرصت شغلی در روستاها و مناطق عشایری از طریق احداث و توسعه بنگاه‌های اقتصادی رقابت‌پذیر و صادرات‌گرا از طریق بخش‌های خصوصی و تعاونی.

- ۵- تهیه طرح‌های هادی و طرح‌های توسعه و بازنگری آنها برای همه روستاها و آبادی‌های بالای بیست خانوار و مناطق عشایری در طول اجرای قانون برنامه با اولویت مناطق کمتر برخوردار.
- ۶- آموزش صدهزار نفر از روستاییان و عشایر به‌عنوان عناصر پیشرو و تسهیل‌گر در زمینه برنامه‌ریزی محلی، توسعه فعالیت‌های اقتصادی و برنامه‌های فرهنگی، بهبود خدمات‌رسانی، جلب مشارکت‌های مردمی و نظارت بر اثربخشی طرح‌های دستگاه‌های اجرایی.
- ۷- شناسایی روستاهای در معرض خطر سوانح طبیعی جهت اجرای طرح‌های ایمن‌سازی این سکونتگاه‌ها با همکاری دستگاه‌های مسؤول و مشارکت مردم و نهادهای محلی، به نوعی که حداقل سی درصد (۳۰٪) روستاهای در معرض خطر تا پایان اجرای قانون برنامه ایمن‌سازی شوند.
- ۸- تعیین شاخص‌های بافت‌های فرسوده و نابسامان روستایی و تهیه و اجرای طرح‌های بهسازی بافت‌های فرسوده در روستاهای دارای اولویت.
- ۹- بخشودگی سود و جرائم تسهیلات پرداخت شده به افراد تحت پوشش کمیته امداد امام خمینی(ره) و سازمان بهزیستی جهت بازسازی اماکن مسکونی مناطق روستایی آسیب دیده از حوادث طبیعی و غیرمترقبه که قادر به بازپرداخت اقساط خود نمی‌باشند.

ب) اقدامات عمرانی زیربنایی

- ۱- امکان‌سنجی، طراحی و ایجاد سامانه‌های دفع بهداشتی زباله‌های روستایی محدوده‌های روستاها و جمع‌آوری و دفع آن‌ها در خارج از محدوده روستاها و شهرها و تعیین مسؤولیت دستگاه‌های ذیربط.
- ۲- طراحی و اجرای طرح‌های (پروژه‌های) دفع بهداشتی فاضلاب در روستاها با اولویت روستاهای واقع در حریم رودخانه‌ها، تالاب‌ها، سدها و روستاهایی که به دلیل نفوذپذیری کم اراضی دفع فاضلاب در آن‌ها دچار مشکل می‌باشد.
- ۳- یکپارچه‌سازی حداکثری فعالیت‌ها و برنامه‌های عمران و توسعه روستایی، عشایری و کشاورزی کشور و مدیریت آن‌ها با رویکرد جهادی و نظارت‌پذیر تا پایان سال اول اجرای قانون برنامه ششم و ایجاد یکپارچگی برنامه‌ریزی و ارائه خدمات و طرح‌های روستایی و عشایری در قالب برنامه‌های جامع، براساس نیازها و مشارکت واقعی مردم و شرایط انسانی، طبیعی، اقتصادی و اجتماعی.
- ۴- تأمین و تخصیص اعتبار مورد نیاز جهت احداث، بهسازی و آسفالت و نگهداری راه‌های روستایی روستاهای بالای بیست خانوار جمعیت و مناطق عشایری تا پایان اجرای قانون برنامه (هر سال بیست درصد ۲۰٪) از طریق سازمان.
- ۵- تهیه و اجرای طرح‌های ساماندهی و بهسازی حداقل بیست درصد (۲۰٪) روستاهای مرزی با رویکرد پدافند غیرعامل جهت توانمندسازی اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی.

بخش ۷. بخش کشاورزی

- ماده ۳۱. دولت موظف است برای حصول اهداف بندهای ششم و هفتم سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی در جهت تأمین امنیت غذایی و نیل به خودکفایی در محصولات اساسی زراعی، دامی و آبی به میزان نود و پنج درصد (۹۵٪) در پایان اجرای قانون برنامه و افزایش تولیدات کشاورزی به ویژه محصولات دارای مزیت صادراتی، رسیدن به تراز تجاری مثبت، تقویت و تکمیل زنجیره‌های تولید و توسعه صادرات و ارتقای بهره‌وری آب و خاک کشاورزی.

ماده ۳۳- دولت مکلف است در اجرای بندهای سوم و ششم سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی و به‌منظور متنوع‌سازی ابزارهای حمایت از بخش کشاورزی، تأمین و تجهیز منابع، توسعه و امنیت سرمایه‌گذاری، افزایش صادرات محصولات کشاورزی و ارزش‌افزایی و تکمیل زنجیره ارزش محصولات کشاورزی اقدامات مطرح شده در این ماده را به انجام برساند.

بخش ۸. بخش آب

ماده ۳۵- دولت مکلف است به‌منظور مقابله با بحران کم‌آبی، رهاسازی حق‌آبه‌های زیست‌محیطی برای پایداری سرزمین، پایداری و افزایش تولید در بخش کشاورزی، تعادل‌بخشی به سفره‌های زیرزمینی و ارتقای بهره‌وری و جبران تراز آب، به‌میزانی که در سال پایانی اجرای قانون برنامه یازده میلیارد مترمکعب شود، اقدامات مطرح شده در این ماده را به‌عمل آورد.

بخش ۹. محیط زیست و منابع طبیعی

ماده ۳۸- دولت موظف است اقدامات مطرح شده همانند: نظارت بر اجرای طرح‌های جامع مدیریت پسماند، اجرای عملیات آبخیزداری و حفاظت از خاک و آبخوان حداقل در سطح ده‌میلیون هکتار، بیابان‌زدایی و کنترل کانون‌های بحرانی آن حداقل در سطح یک‌میلیون و یکصد و چهل هزار هکتار و .. را جهت حفاظت از محیط‌زیست به‌عمل آورد.

۲-۲-۲- قانون حمایت از توسعه و ایجاد اشتغال پایدار در مناطق روستایی و عشایری

در ماده یک این قانون - که در تاریخ ۱۳۹۶/۶/۸ به تصویب رسیده است - چنین بیان شده است که به منظور تحقق اهداف سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی به صندوق توسعه ملی اجازه داده می‌شود تا با هدف ارتقای تولید و ایجاد اشتغال پایدار در مناطق روستایی و عشایری با تصویب هیأت امنای صندوق، معادل ریالی یک میلیارد و پانصد میلیون (۱۵۰۰۰۰۰۰۰۰) دلار^۳ از منابع صندوق را به صورت قرض الحسنه نزد بانک‌های کشاورزی، پست بانک و توسعه تعاون و صندوق کارآفرینی امید و صندوق حمایت از توسعه سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی سپرده‌گذاری کند تا این منابع صرف اعطای تسهیلات به اشخاص حقیقی و حقوقی غیردولتی برای ایجاد اشتغال در روستاها و شهرهای زیر ده هزار نفر جمعیت با اولویت روستاها و شهرهای زیر ده هزار نفر جمعیت واقع در مناطق مرزی و مناطق عشایری شود.

در ماده ۴ ذکر شده که تسهیلات موضوع این قانون به طرح‌های غیردولتی در حوزه کشاورزی، منابع طبیعی، معادن کوچک، فناوری اطلاعات، گردشگری، صنایع دستی، کلیه فعالیت‌های مربوط به فرش دستباف و خدمات در مناطق روستایی و عشایری و همچنین برای تأمین سرمایه در گردش واحدهای تولیدی مستقر در نواحی صنعتی روستایی و شهرهای زیر ده هزار نفر جمعیت اختصاص می‌یابد.

موارد مهم دستورالعمل آیین نامه اجرایی و منابع مالی و اشتغال‌زایی پیش‌بینی شده قانون حمایت از توسعه و ایجاد اشتغال پایدار به شرح جداول ۱ و ۲ می‌باشد:

۳. لازم به ذکر است که در تصویب این قانون، دلار بر حسب ۳۷۰۰۰ ریال محاسبه گردیده است.

جدول ۱. موارد مهم دستورالعمل آیین نامه اجرایی قانون حمایت از توسعه و ایجاد اشتغال پایدار (واحد میلیارد ریال)

استان	سهم (درصد)	تسهیلات استان
زنجان	۲/۳۸	۱۰۰۰
کل استان‌ها	۱۰۰/۰	۴۲۰۰۰

منبع: قانون حمایت از توسعه و ایجاد اشتغال پایدار در مناطق روستایی و عشایری، ۱۳۹۶

جدول ۲. منابع مالی و اشتغال‌زایی پیش‌بینی شده در قانون حمایت از توسعه و ایجاد اشتغال پایدار در مناطق روستایی و

عشایری

عنوان طرح		قانون حمایت از اشتغال پایدار روستایی و عشایری
تعداد اشتغال	کل اعتبار مورد نیاز	
۱۲۶۰۰	۱۴۰۰۰	توسعه گلخانه‌ها و باغات
۵۱۰۰	۴۲۱۰	توسعه گیاهان دارویی
۴۶۰۰	۶۴۲۰	توسعه فعالیت آبی پروری و شیلات
۶۵۰۰	۷۰۰۰	توسعه دامپروری (تولید شیر و گوشت و ...)
۱۰۵۰۰	۱۳۴۰۰	صنایع تبدیلی و تکمیلی کشاورزی
۲۵۰۰	۳۲۶۰	توسعه خدمات بازرگانی و تجارت محصولات کشاورزی
۸۷۰۰	۶۱۹۳	توسعه خدمات مدرن‌سازی (مکانیزاسیون) و تأمین نهاده‌های کشاورزی و توسعه فعالیتهای دانش بنیان
۳۲۰۰	۱۶۰۰	توسعه و ساماندهی واحدهای تأمین و ارائه خدمات فنی و مهندسی بخش کشاورزی
۸۶۰۰	۳۰۰۰	ساماندهی و توسعه مشاغل کوچک با تأکید بر ساماندهی توسط پشتیبان‌های مشاغل خانگی روستائی و عشایری
۶۴۰۰	۴۰۰۰	طرح‌های توسعه خدمات کسب و کارهای عشایری
۴۲۵۰	۴۱۳۲	خدمات توسعه کسب و کارهای تعاونی کشاورزی (کشت و صنعت‌های خصوصی و ...)
۲۰۵۰	۳۲۷۱	خدمات و کسب و کارهای دامپزشکی و گیاه پزشکی
۷۵۰۰۰	۷۰۴۸۶	جمع

منبع: قانون حمایت از توسعه و ایجاد اشتغال پایدار در مناطق روستایی و عشایری، ۱۳۹۶

۲-۲-۳- جهت‌گیری‌های ملی آمایش سرزمین

شورای عالی آمایش سرزمین در جلسه مورخ ۱۳۹۶/۵/۲ به استناد ماده ۳۲ قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه جهت‌گیری‌های ملی آمایش سرزمین را به تصویب رساند. مهم‌ترین مواد و بندهایی که بیشترین ارتباط محتوایی را با موضوع حاضر دارند ماده ۱ می‌باشد که بیان می‌کند «جهت‌گیری‌های ملی آمایش سرزمین در راستای توسعه و بالندگی اقتصادی و پیشرفت و اقتدار همه‌جانبه و پایدار کشور، تحقق اهداف سند چشم‌انداز ایران ۱۴۰۴ و نیل به سازمان فضایی مطلوب و مناسب کشور، در چارچوب اصول هشت‌گانه آمایش سرزمین (کارآیی و بازدهی اقتصادی، وحدت و یکپارچگی سرزمین، گسترش عدالت اجتماعی و تعادل‌های منطقه‌ای، حفاظت محیط زیست و احیای منابع طبیعی، حفظ هویت اسلامی-ایرانی و حراست از میراث فرهنگی، تسهیل و تنظیم روابط درونی و بیرونی اقتصاد کشور و رفع محرومیت‌ها به خصوص در مناطق روستایی کشور و ملاحظات امنیتی، دفاعی و پدافند غیرعامل)».

۲-۲-۴- مطالعات برنامه آمایش منطقه البرز جنوبی

براساس ماده یک از آیین‌نامه ماده ۷۷ قانون برنامه چهارم موضوع مصوبه شماره ۲۷۸۸۹۰/ت ۴۰۵۵۲ ک مورخ ۹۰/۱۲/۷ هیئت وزیران کشور به ۹ منطقه برنامه‌ریزی تقسیم شده است. طبق این تقسیم‌بندی استان زنجان به همراه استان‌های تهران، مرکزی، سمنان، قم و قزوین در منطقه البرز جنوبی واقع شده است.

تعدادی از اصلی‌ترین جهت‌گیری‌های آمایش سرزمین برای منطقه البرز جنوبی با توجه به اسناد کلان توسعه کشور و ضوابط ملی آمایش سرزمین و در نظر گرفتن ارتباط با استان زنجان شامل موارد ذیل می‌باشد:

- زمینه‌سازی برای هدایت سرمایه‌گذاری از استان‌های پرتراکم و متمرکز منطقه به استان‌های هم‌جوار و ایجاد فرصت‌های شغلی جدید صنعتی و خدماتی در استان‌های سمنان، قزوین، قم و زنجان.
- تحول ساختار بخش کشاورزی منطقه جهت دستیابی به کشاورزی مدرن و رقابتی.
- استفاده حداکثر از توان‌های طبیعی و امکانات آب و خاک استان‌های زنجان و قزوین جهت دستیابی به امنیت غذایی و توسعه صادرات محصولات کشاورزی.
- تاکید بر توان‌های گردشگری طبیعی (بوم‌گردی و زمین گردشگری) در استان‌های منطقه جهت توسعه این فعالیت.

• زمینه‌سازی برای استفاده حداکثر از ظرفیت توان محیط‌های روستایی در حفظ و نگهداشت جمعیت جهت برقراری تعادل در الگوی استقرار جمعیت از طریق متنوع‌سازی فعالیت‌ها در محیط‌های روستایی به طوری که نسبت شهرنشینی و روستانشینی در افق طرح به ترتیب در حد ۷۵ درصد و ۲۵ درصد حاصل شود.

۲-۲-۵- مطالعات برنامه آمایش استان زنجان

مطالعات برنامه آمایش استان زنجان به کارفرمایی سازمان برنامه و بودجه و از طریق دانشگاه زنجان انجام شده است. این مطالعه از دو بخش تشکیل شده است: در بخش نخست مطالعات به تحلیل وضعیت و ساختار و در بخش دوم به برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری در سطح استان پرداخته شده است.

- مهم‌ترین محدوده‌های دارای اولویت برای توسعه کشاورزی و فعالیت‌های وابسته به شرح زیر است:

(الف) محور u شکل گرماب-بزینه رود-دوتپه سفلی-سجاس-زرین آباد-بوغدا کندی.

(ب) محور توسعه کشاورزی خطی دشت ابهر-خرمدره و دشت سلطانیه-زنجان.

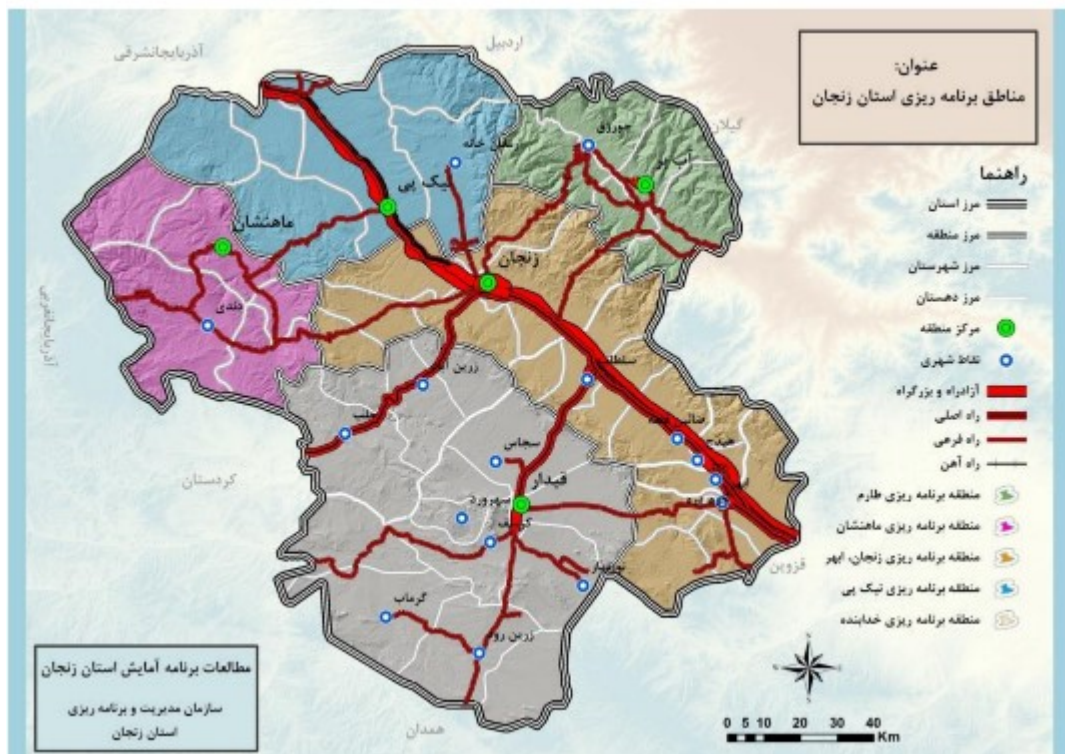
(ج) محور توسعه کشاورزی خطی دشت رودخانه‌ای طارم.

الف) معرفی مناطق برنامه‌ریزی استان زنجان

به منظور تعیین مناطق برنامه‌ریزی استان و با هدف ساماندهی الگوهای سکونت شهری و روستایی و فعالیت‌ها در سطح استان و در عین حال بهره‌برداری منطقی از تمام امکانات و توان طبیعی و انسانی، استان زنجان به پنج منطقه به قابل تقسیم است:

منطقه برنامه‌ریزی زنجان، ابهر/ منطقه برنامه‌ریزی طارم/ منطقه برنامه‌ریزی خداوند، ایجرود/ منطقه برنامه‌ریزی ماهنشان/ منطقه برنامه‌ریزی نیک‌پی.

شکل ۳. نقشه‌ی مناطق برنامه‌ریزی استان زنجان در طرح مطالعه برنامه آمایش استان زنجان

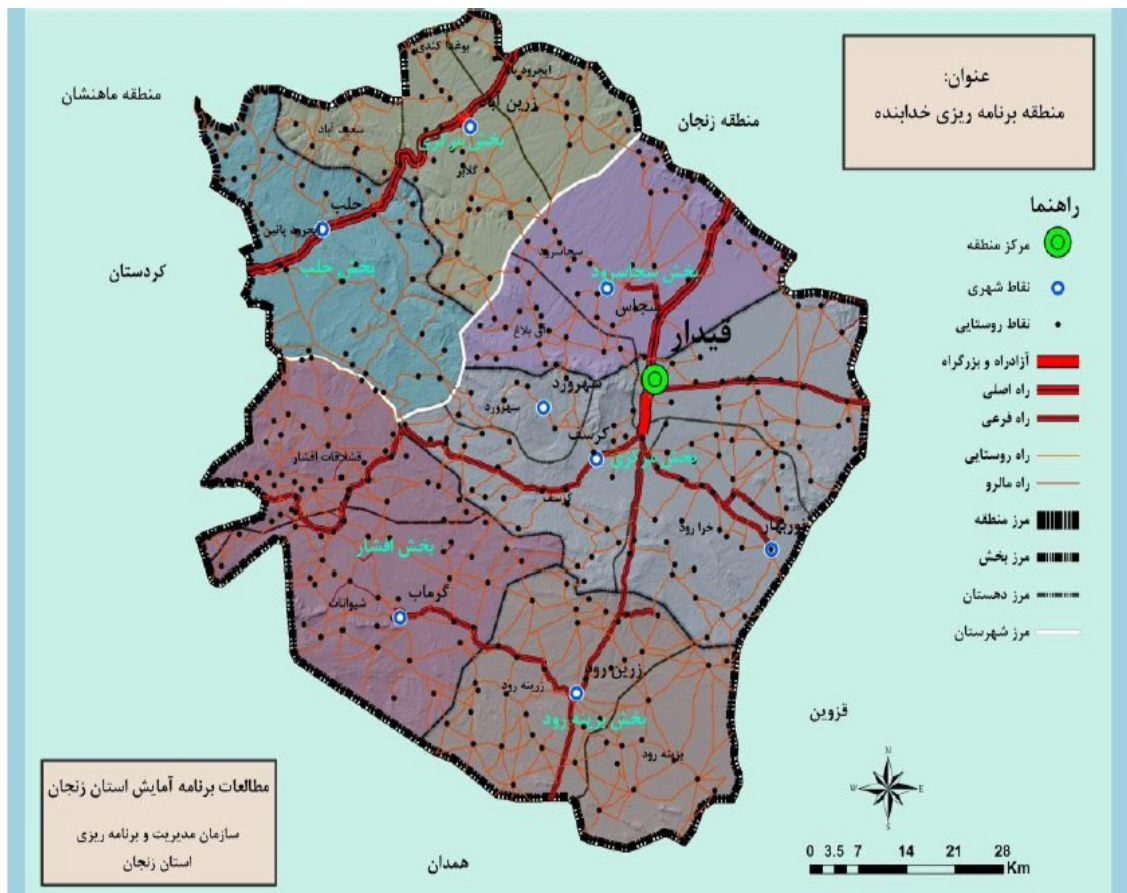

منبع: سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان زنجان، ۱۳۹۵

منطقه‌ی برنامه‌ریزی خدابنده، ایجرود

منطقه‌ی برنامه‌ریزی خدابنده، منطبق بر دو شهرستان خدابنده و ایجرود است. این منطقه در جنوب استان زنجان واقع شده است و از شمال به منطقه‌ی برنامه‌ریزی زنجان، ابهر، از شمال غرب به منطقه‌ی برنامه‌ریزی ماهنشان، از غرب به استان کردستان، از جنوب به استان همدان و از شرق به استان قزوین محدود است. بر اساس آخرین تقسیمات سیاسی استان این منطقه از دو شهرستان ایجرود و خدابنده، از شش بخش شامل بخش‌های مرکزی و حلب ایجرود و بخش‌های افشار، بزینهرود، مرکزی و سجاجس‌رود در شهرستان خدابنده و ۱۴ دهستان شامل ایجرود بالا، گلابر، سعیدآباد و ایجرود پایین در شهرستان ایجرود و سجاجس‌رود، آقبلاغ، حومه، خراود، کرسف، سهرورد، بزینهرود، زرینه‌رود، شیلانات و قشلاقات افشار در شهرستان خدابنده تشکیل شده است. مساحت این منطقه حدود ۷۰۰۱ کیلومتر مربع است و مرکز آن شهر قیدار است.

شکل ۴. نقشه‌ی مناطق برنامه‌ریزی خداینده در طرح مطالعه برنامه آمایش استان زنجان

منبع: سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان زنجان، ۱۳۹۵

خصوص‌های اصلی منطقه‌ی برنامه‌ریزی خداینده، ایجرود

با توجه به توان‌ها و ظرفیت منطقه‌ی برنامه‌ریزی خداینده، ایجرود و با در نظر گرفتن سناریوی مطلوب توسعه‌ی فضایی، مهم‌ترین تخصص‌های این منطقه به شرح زیر است:

- محدوده‌ی اصلی توسعه کشاورزی

محور U شکل گرماب - بزینهرود - دوتپه‌سفلی - سجاس - زرین‌آباد بوغداکندی به‌عنوان وسیع‌ترین و مهم‌ترین محور محور توسعه کشاورزی این منطقه پیشنهاد می‌گردد به دلایل همانند: همگنی این محور از لحاظ بنیان‌های مؤثر در کشاورزی، قرارگیری این محور در مناطق حاشیه‌ای توسعه‌نیافته در مقایسه با محور اصلی توسعه‌یافته استان و .. این گستره از این منطقه به‌عنوان مهم‌ترین محور توسعه کشاورزی استان پیشنهاد می‌گردد.

- کانون‌های صنعتی پیشنهادی

از جمله تخصص‌های تعریف شده برای این منطقه استقرار دو کانون (شهرک) توسعه صنعتی در آن است. نخست کانون (شهرک) صنعتی زرین‌آباد در شهرستان ایجرود است.

دومین کانون (شهرک) صنعتی پیشنهادی برای این منطقه، کانون صنعتی خمسه در منطقه بزینهرود با اولویت استقرار صنایع پشتیبان کشاورزی است.

- محورهای توسعه صنعتی

از دیگر تخصص‌های این منطقه می‌توان به تعیین دو محور درجه‌ی ۲، یک محور درجه‌ی ۳ و دو محور درجه‌ی ۴ توسعه صنعتی در آن به شرح زیر اشاره کرد:

▪ محور زنجان، زرین‌آباد منتهی به استان کردستان با اولویت صنایع با برد ملی و منطقه‌ای و درون استانی به‌عنوان محور صنعتی درجه ۲ برای این منطقه پیشنهاد می‌شود.

▪ محور سلطانیه، قیدار، زرین‌رود با اولویت استقرار صنایع وابسته یا پشتیبان کشاورزی (محور U شکل گرماب، زرین‌رود، دو تپه، سجاس، زرین‌آباد) محور صنعتی درجه‌ی ۲ تعریف شده برای این منطقه است.

▪ محور قیدار، ابهر به عنوان محور درجه ۳ جهت توسعه صنعتی در پیوند با بخش کشاورزی این منطقه پیشنهاد می‌شود

▪ محورهای درجه ۴ توصیه شده برای این منطقه شامل دو محور سجاس، زرین‌آباد و همچنین محور قیدار، خورخوره در شهرستان خدابنده است

افزون بر محورهای صنعتی تعریف شده در این منطقه دو کانون صنعتی نیز برای این منطقه تعیین می‌گردد.

- کانون توسعه صنعتی زرین‌آباد (واقع در محور درجه ۲ توسعه صنعتی)

- کانون توسعه صنعتی شهر قیدار (واقع در محور درجه ۲ توسعه صنعتی)

▪ محور درجه ۲ خدماتی سلطانیه، قیدار، زرین‌رود.

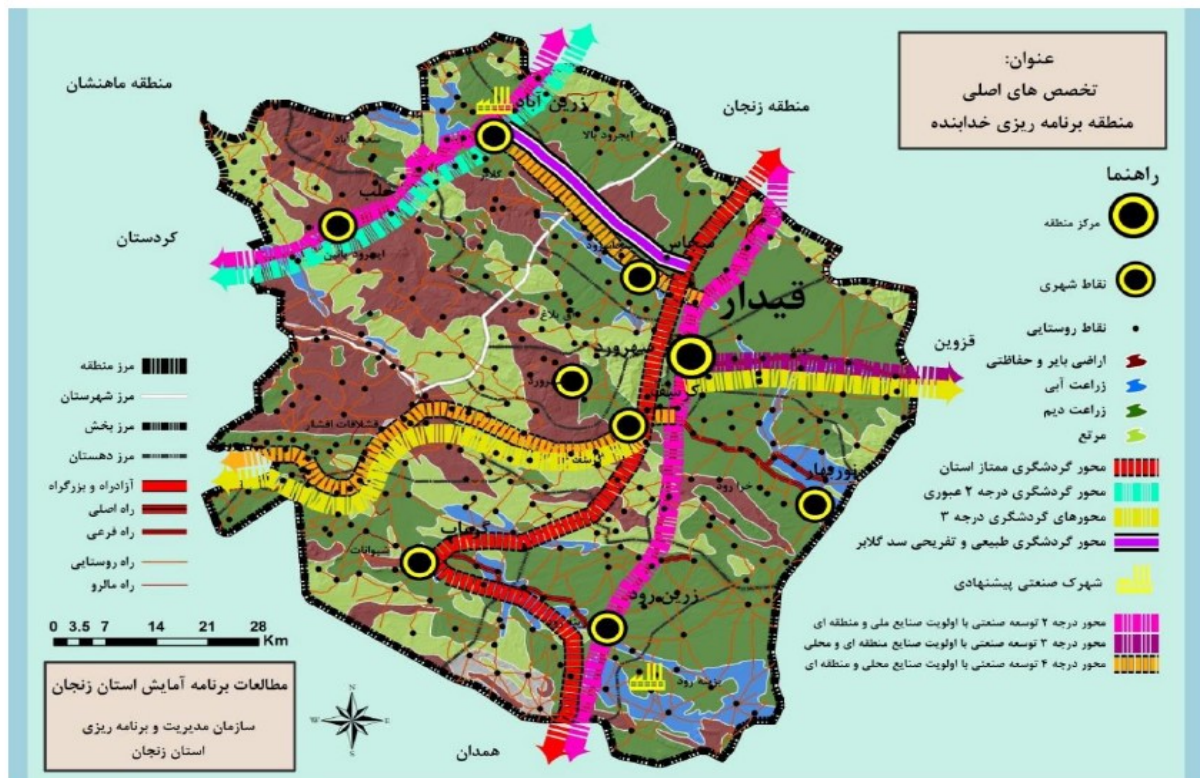
▪ محور درجه ۲ خدماتی زنجان، بیجار.

▪ محور گردشگری عبوری زنجان، ایجرود (محور گردشگری درجه ۲)

▪ محور گردشگری فرعی درجه ۳

▪ محور گردشگری تفریحی سد گلابر

شکل ۵: نقشه تخصیص‌های اصلی منطقه‌ی برنامه‌ریزی خداینده در طرح مطالعه برنامه آمایش استان زنجان

منبع: سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان زنجان، ۱۳۹۵

ب) تعیین شکل‌بندی کلی الگوی استقرار و نظام سلسله مراتبی مراکز سکونتگاهی (نظام اسکان جمعیت)

براساس الگوی پیشنهادی، سطح‌بندی فضا و مراکز جمعیت استان زنجان، الگوی استقرار مراکز سکونتگاهی شش سطح را دربرمی‌گیرد که ۳ سطح آن، مرکزیت‌های روستایی یا روستاشهری و بقیه کانون سکونتگاهی برتر شهری استان است. این سطوح، به ترتیب از فضاهای کلان و مرکزیت‌های برتر عبارتند از:

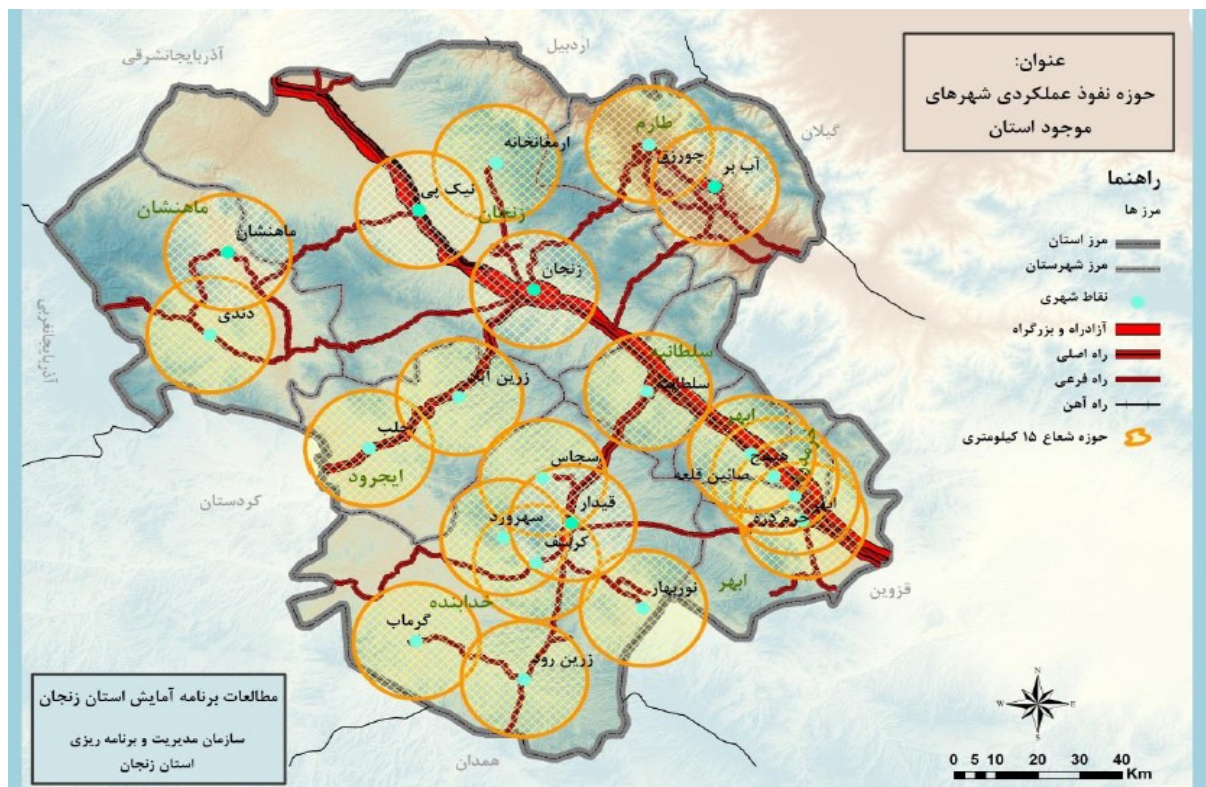
- سطح اول شهر زنجان به عنوان مرکز استان است که تمامی قلمرو استان را دربرمی‌گیرد.
- سطح دوم مراکز ناحیه‌ای، مشتمل بر ۲ مرکز عملکردی شامل دو شهر زنجان و ابهر است.
- سطح سوم مرکزیت‌های شهرستانی استان (بر اساس تقسیمات سال ۱۳۹۵) منطبق با قلمرو اداری، سیاسی شهرستان‌های کنونی است و شامل ۷ مرکزیت به شرح: زنجان، ماهنشان، ایجرود، طارم، ابهر، خرمدره، سلطانیه و خداینده است.
- سطح چهارم مراکز منظومه‌های شهری و روستایی استان است که در مجموع ۲۰ کانون را در برمی‌گیرد که به تفکیک شهرستان عبارتند از: «شهرستان زنجان: قره‌بوته، نیک‌پی، ارمغانخانه و زنجان»، «شهرستان ماهنشان: دندی و ماهنشان»، «شهرستان ایجرود: زرین‌آباد و حلب»، «شهرستان طارم: چورزق و آبهر»، «شهرستان ابهر: ابهر، هیدج، صائین‌قلعه و سلطانیه»، «شهرستان خرمدره: خرمدره»، «شهرستان خداینده: گرماب، زرین‌رود، محمودآباد، قیدار و سجاس».

- سطح پنجم در برگیرنده‌ی مجموعه های شهری و روستایی است که مشتمل بر ۳۹ مجموعه‌ی روستایی و ۲۱ مجموعه‌ی شهری است که تعدادی از آنها نیز به عنوان مرکز انتخاب شده است.
- سطح ششم نیز بر مراکز حوزه‌های روستایی انطباق دارد که خردترین سطح در سلسله مراتب مراکز روستایی به شمار می آید. در مجموع استان زنجان دارای ۱۷۴ حوزه روستایی است.

ج) شهرهای جدید پیشنهادی

بر اساس سناریوی مطلوب توسعه فضایی استان و با هدف تقویت نظام خدمات رسانی به سکونتگاههای روستایی و همچنین کاهش عدم تعادل‌های نظام شهری استان زنجان، تعداد شهرهای استان در افق ۱۴۰۴ با اولویت مناطق حاشیه‌ای به تعداد ۳۱ شهر افزایش می‌یابد، به گونه‌ای که به ازای هر ۴۰ سکونتگاه روستایی یک مکان مرکزی با عملکرد شهری وجود خواهد داشت. ایجاد شهرهای جدید در مناطق حاشیه‌ای استان از لحاظ گونه‌شناسی عمدتاً بر پایه تبدیل روستاهای مرکزی دارای قابلیت و توان به نقاط شهری انجام خواهد شد. در حال حاضر نظام سکونتگاه‌های شهری استان متشکل از ۲۱ نقطه شهری است که ۱۰ شهر جدید در افق طرح اهداف سناریوی مطلوب توسعه فضایی استان را تأمین خواهد کرد.

شکل ۶: نقشه‌ی حوزه‌ی نفوذ عملکردی سکونتگاه‌های شهری استان بر مبنای شعاع دسترسی

منبع: سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان زنجان، ۱۳۹۵

جدول ۳. مشخصات سکونتگاه‌های شهری جدید بخش مرکزی در افق طرح (شهرستان خدابنده)

نام شهرستان	سکونتگاه‌های شهری موجود	سکونتگاه‌های شهری جدید	توان و قابلیت‌های سکونتگاه شهری جدید
خدابنده	قیدار و سهرورد	دوتپه سفلی	رفع خلأ نظام شهری حوزه شمالی شرقی شهرستان خدابنده.
			افزایش پیوند فضایی شهرستان خدابنده و شهرستان ابهر.
			ضرورت برخورداری دشت قیدار، دوتپه از یک نقطه شهری یا مکان مرکزی.
			امکان بهتر خدمات رسانی با هدف تحقق بخشی اهداف توسعه ی یکپارچه ی روستایی در دشتهای کشاورزی مهم این منطقه (سناریوی نظام فعالیت).
			ظرفیت بالای جمعیتی دو تپه سفلی به عنوان یکی از روستاهای بزرگ منطقه خدابنده و استان.
			مزیت نسبی دشت دوتپه در تولید چغندر قند در سطح استان و ضرورت افزایش انباشت درآمدهای حاصل از فعالیت کشاورزی منطقه با اتکا به ایجاد یک نقطه شهری جدید.
	محمودآباد	محمودآباد	مرکزیت هندسی روستای دوتپه سفلی در دشت دوتپه و دسترسی مناسب روستاها به آن.
			رفع خلأ دسترسی به نظام شهری برای منطقه روستایی پرجمعیت دشت قیدار.
			تحقق اهداف توسعه ی یکپارچه ی روستایی دشت قیدار نورآباد از طریق ایجاد یک مکان مرکزی قومی در بخش خدمات قوی.
			ظرفیت بالا جمعیتی محمودآباد به عنوان یکی از روستاهای بزرگ منطقه خدابنده.
			قرارگیری محمودآباد در مرکزیت طولی دشت قیدار، نورآباد و با ضریب دسترسی بالا.
			توان و قابلیت های مناسب محمود آباد برای تبدیل شدن به نقطه شهری.

منبع: سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان زنجان

۲-۲-۶- بازنگری در مطالعات طرح جامع ناحیه زنجان

براساس طرح برنامه آمایش استان زنجان، کل استان به دو ناحیه زنجان و ابهر تقسیم شده است. ناحیه زنجان شامل شهرستان‌های زنجان، طارم، ماهنشان و ایجرود است. آمار و اطلاعات پایه جمعیتی- اقتصادی مورد استفاده در این مطالعات براساس سرشماری سال ۱۳۷۵ بوده است.

۲-۲-۷- سند ملی توسعه استان زنجان

اسناد ملی توسعه ۳۰ استان کشور مورخ ۱۳۸۴/۴/۵ به تصویب رسیده است. این اسناد شامل اصلی‌ترین قابلیت‌های توسعه، عمده‌ترین تنگناها و محدودیت‌های توسعه و شاخص‌های هدف کمی در برنامه چهارم توسعه می‌شود. بر این اساس سند ملی توسعه هر استان مبنای تهیه برنامه‌های میان‌مدت و بودجه‌های سالانه آن استان است. سند ملی توسعه استان زنجان شامل چهار بخش «اصلی‌ترین قابلیت‌های توسعه»، «عمده‌ترین تنگناها و محدودیت‌های توسعه»، «اصلی‌ترین مسائل»، «اهداف بلندمدت»، «راهبردهای بلندمدت توسعه» می‌باشد.

۲-۲-۸- نظریه پایه توسعه استان زنجان / مصوب جلسه ۱۳۸۵/۵/۳ شورای آمایش سرزمین، نامه

۱۳۸۵/۵/۲۴ مورخ ۱۰۰/۸۷۱۲۸

در راستای تحقق اهداف چشم‌انداز بلندمدت توسعه کشور، نظریه پایه توسعه ملی و جهت‌گیری‌های آمایش سرزمین و با توجه به ویژگی‌های استان، ماموریت‌ها و وظایف اصلی استان به ترتیب بر پایه توسعه صنعت، معدن و کشاورزی، استفاده حداکثر از قابلیت‌های بازرگانی و گردشگری استوار خواهد بود. تکیه بر اولویت‌های فوق مانع بهره‌گیری از سایر توانمندی‌ها و ظرفیت‌های استان نخواهد بود.

با توجه به نقش و ماموریت‌های تعیین شده و تحقق راهبردهای فوق، استان زنجان در سال ۱۴۰۴ استانی خواهد بود؛ با عملکرد فعال در عرصه تعاملات ملی، برخوردار از زیرساخت‌های مناسب برای رشد فعالیت‌های صنعتی و معدنی، برخوردار از کشاورزی و صنایع مبتنی بر فناوری‌های نوین با بهره‌برداری مناسب و متعادل از منابع آب، ارائه‌کننده خدمات نوین بازرگانی و خدمات برتر در عرصه استان و آموزش فنی‌وحرفه‌ای در سطح ملی، دارای نقش مناسب در گردشگری کشور، با توزیع متعادل و سازماندهی شده جمعیت و فعالیت در کل استان به گونه‌ای که سهم جمعیت استان از کل کشور اندکی افزایش می‌یابد.

۲-۲-۹- سند برنامه راهبردی توسعه استان زنجان

برنامه راهبردی توسعه استان زنجان برای اولین بار جهت تدوین برنامه پنجم توسعه استان از سال ۱۳۸۸ در دستور کار شورای برنامه رزی و توسعه استان قرار گرفت؛ براساس فرایند طراحی شده، اسناد راهبردی در دو سطح کلان و بخش‌های توسعه تدوین گردید. همچنین از سال ۱۳۹۲ با هدف ارائه اطلاعات مفید و موثر در راستای برنامه‌ریزی و سیاستگذاری مبتنی بر شواهد و مصداق‌های موجود برنامه‌ها، اسناد پایش و ارزشیابی به منظور ایجاد سندی راهنما برای پایش کلیه پروژه‌ها و فعالیت‌های در حال اجرا و ارزشیابی دستاوردهای برنامه‌های راهبردی توسعه، تدوین گردید.

برنامه‌های راهبردی توسعه استان زنجان در ۱۰ سرفصل آب، آموزش، آموزش عالی، بازرگانی، انرژی، حمل و نقل، کشاورزی، صنعت، تربیت بدنی و محیط زیست تدوین شده است

۲-۲-۱۰- سند توسعه اشتغال و سرمایه‌گذاری استان زنجان

سند توسعه اشتغال و سرمایه‌گذاری استان زنجان از طرف جهاددانشگاهی واحد استان زنجان تهیه و در سال ۱۳۹۰ به تصویب رسیده است. سال ۱۳۸۶ به عنوان سال پایه آمار و اطلاعات مورد استفاده در سند آورده شده است. در این سند موضوعاتی چون جمعیت، ارزیابی و تحلیل عرضه نیروی کار و نرخ مشارکت طی سال‌های ۸۸-۱۳۷۵، بررسی پیش‌بینی تحولات تقاضای نیروی کار استان به تفکیک شهرستان‌ها و مناطق شهری و روستایی، بازار کار غیر رسمی استان زنجان، محیط کسب و کار و... مورد بررسی قرار گرفته است. در خروجی مطالعات علاوه بر تدوین سند دستگاهی توسعه اشتغال و سرمایه‌گذاری در استان برای دوران برنامه پنجم توسعه (۱۳۹۰-۹۴)، نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدید شهرستان استخراج شده است و دفترچه راهنمای فرصت‌ها و مشوق‌های سرمایه‌گذاری برای کارآفرینان خصوصی برای هر یک از شهرستان‌های استان زنجان تدوین شده است.

جمع‌بندی بخش اسناد بالادستی:

با بررسی استاد بالادستی استان زنجان این امر حاصل می‌شود که هیچ کدام از این اسناد به هیچ وجه مصداقی، عملیاتی و نقطه‌ای نبوده و در حوزه روستا که حوزه نقطه‌ای است؛ راهکار قابل اجرایی و سیاستی بیان نکرده است. از سویی دیگر، از آنجایی که تهیه و تدوین این اسناد با عدم تناسب و نادیده گرفتن ظرفیت‌های اقتصادی، اجتماعی، انسانی و فرهنگی بخش و شهرستان و همچنین ظرفیت‌های اجرایی و توانمندی‌های دستگاه‌های مرتبط همراه بوده است؛ برای اشتغال و توسعه روستایی نیز مناسب و قابل اجرا نمی‌باشد.

۲-۳- توصیف، تحلیل و تبیین وضعیت منابع طبیعی و زیستی بخش سjasرود شهرستان خدابنده

این بخش شامل موارد زیر می‌باشد:

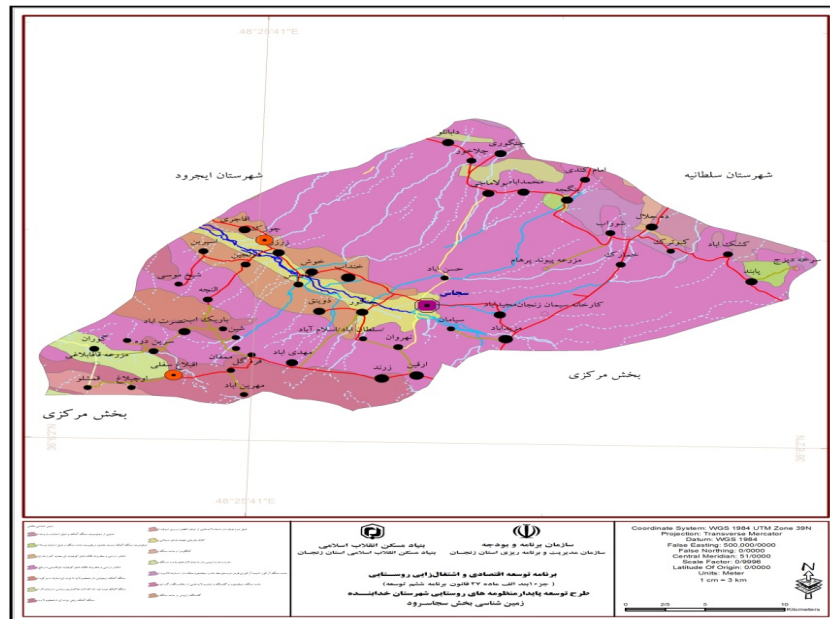
۲-۳-۱- زمین شناسی

از نظر زمین شناسی ذخایر تراسی و مخروط افکنه های کوهپایه ای قدیمی مرتفع با میزان ۶۵/۱۵ درصد بیشترین بخش منطقه را در برگرفته است. پس از آن تشکیلات سنگ آهک ریفی توده ای تا ضخیم لایه نیز با ۱۰ درصد در جایگاه دوم قرار دارد. لذا می توان چنین استدلال نمود که تشکیلات آهکی از جایگاه مهمی برخوردار می باشند. مقادیر دیگر نیز در جدول زیر اشاره شده است

جدول ۴. تشکیلات زمین شناسی بخش سjasرود شهرستان خدابنده

درصد	تشکیلات زمین شناسی
۶۵/۱۵	ذخایر تراسی و مخروط افکنه های کوهپایه ای قدیمی مرتفع
۱۰	سنگ آهک ریفی توده ای تا ضخیم لایه
۴	کانال جریانیه نهشته های سیلابی
۳/۲۵	گل‌سنگ ژپیس و ماسه سنگ
۲/۴۸	ماسه سنگ آرکوز تا نیمه آرکوزی قرمز تیره متوسط دانه و سیلتستون میکا دار (سازند لالون)
۲	سنگ آهک اربیتولین دار ضخیم لایه تا توده ای
۲	مارن و مارن ژپیس دار با میان لایه های ماسه سنگ
۱/۹۳	تناوبی از دولومیت سنگ آهک و شیل (سازند باروت)
۱/۴۷	سنگ آهک توده ای نازک لایه خاکستری روشن (سازند لار)
۱/۱۶	شیل تیره توف دار با میان لایه هایی از توف
۱	دولومیت سنگ آهک سست حاوی تریلوبیت ماسه سنگ شیل (سازند میلا)
۱	ماسه سنگ سیلتستون و گل‌سنگ و تناوب لایه هایی از زغال سنگ رگه ای
۰/۳۵	کنگلومرا و ماسه سنگ
۰/۲۲	ذخایر تراسی و مخروط افکنه های کوهپایه ای جدید کم ارتفاع

شکل ۷. نقشه‌ی زمین‌شناسی بخش سجاسرود شهرستان خدابنده

منبع: یافته‌های مشاور، ۱۳۹۷

۱-۳-۲- خاک شناسی (پدولوژی)^۴

حدود ۶۴/۷ درصد خاک منطقه از نوع نیمه عمیق تا عمیق با بافت سنگین روی تجمعی از مواد آهکی بوده و این نشان دهنده ماهیت کارستی بودن منطقه مورد مطالعه می باشد. حدود ۱۴/۳ درصد خاک منطقه نیز از نوع لیتوسول با رخنمون های سنگی خاکهای کم عمق تا نسبتا عمیق با بافت سبک بوده است. از نظر زهکشی منطقه سجاسرود در دو طبقه زهکشی کامل و زهکشی متوسط خوب قرار گرفته است. لیکن تنها ۵ درصد زهکشی از نوع کامل بوده و آن نیز در باریکه ای از رودخانه و در بستر رودخانه واقع شده و ۹۵ درصد منطقه از نوع زهکشی متوسط خوب می باشد. از نظر حاصلخیزی نیز حدود ۶۶ درصد منطقه از حاصلخیزی متوسط برخوردار بوده و ۲۹ درصد نیز از حاصلخیزی خیلی کم برخوردار می باشد.

جدول ۵. وضعیت حاصلخیزی بخش سجاسرود شهرستان خدابنده

وضعیت حاصلخیزی	درصد
متوسط	۶۶
خیلی کم	۲۹
خوب	۵

منبع: یافته‌های مشاور، ۱۳۹۷

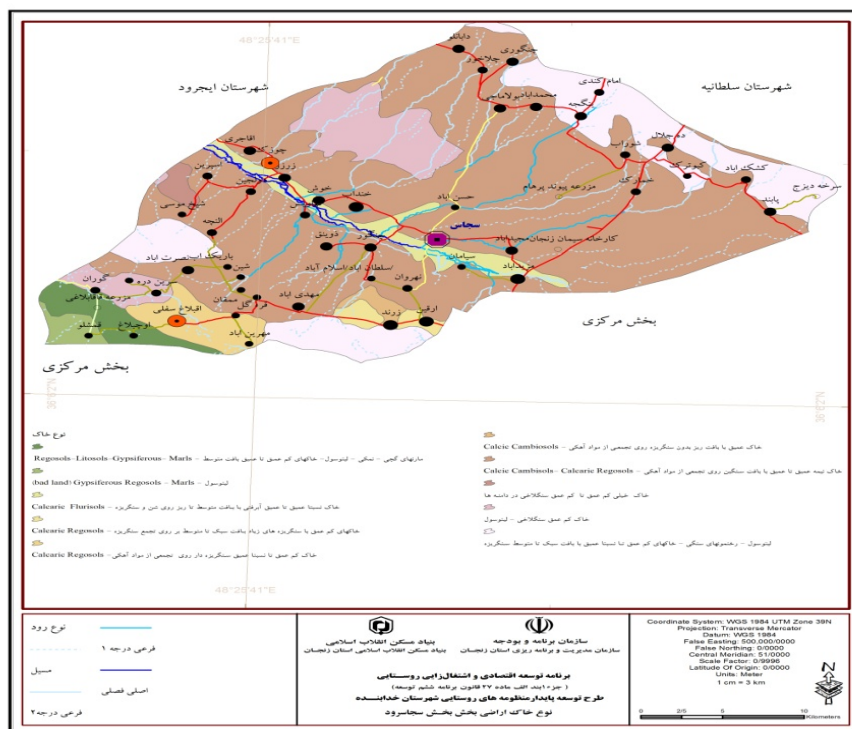
^۴ . Pedology

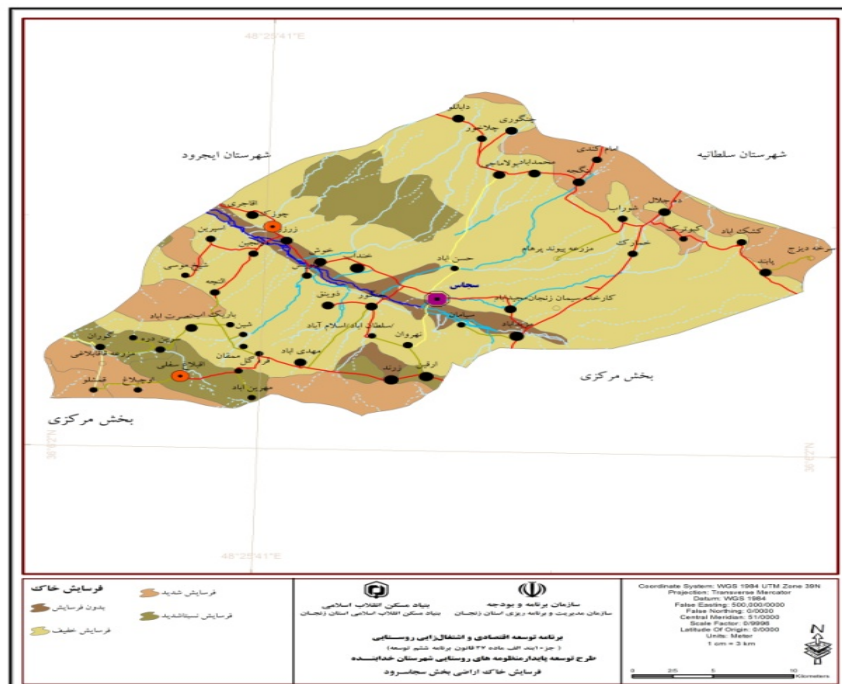
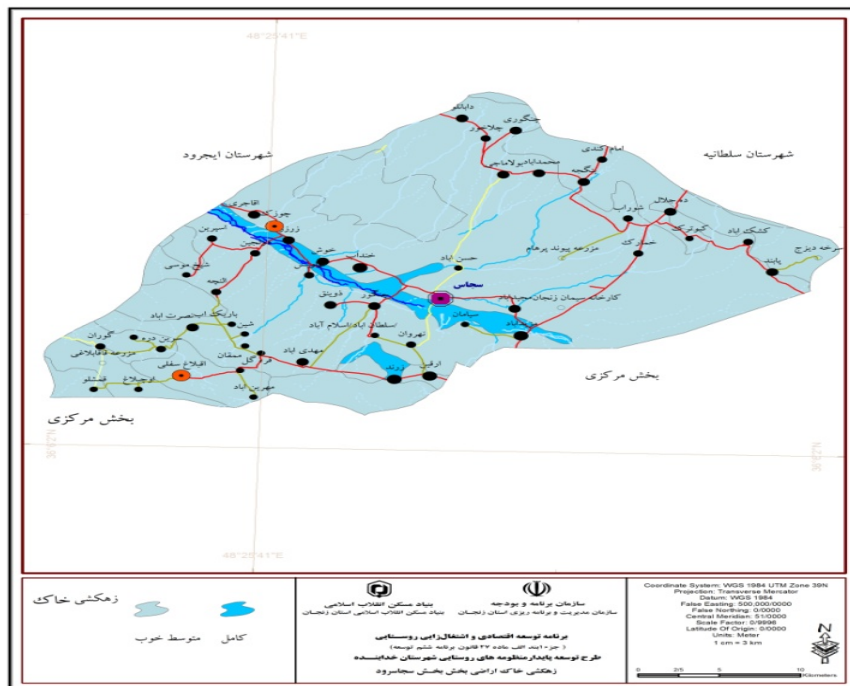
جدول ۶. نوع خاک بخش سجا سرود شهرستان خداآبند

نوع خاک	درصد
نیمه عمیق تا عمیق با بافت سنگین روی تجمعی از مواد آهکی	۶۴/۷
لیتوسول رخنمون‌های سنگی خاک‌های کم عمق تا نسبتاً عمیق با بافت سبک	۱۴/۳
خاک کم عمق سنگلاخی لیتوسول	۷/۵۲
خاک‌های نسبتاً عمیق تا عمیق آبرفتی با بافت متوسط تا ریز روی شن و سنگریزه	۴
خاک‌های کم عمق تا نسبتاً عمیق سنگریزه دار روی تجمعی از مواد آهکی	۳/۲
مارن‌های گچی و نمکی لیتوسول خاک‌های کم عمق تا عمیق بافت متوسط	۲/۶
خاک‌های کم عمق با سنگریزه‌های زیاد بافت سبک تا متوسط بر روی تجمع سنگریزه	۱/۰۵
لیتوسول	۱/۰۵
خاک خیلی کم عمق تا کم عمق سنگلاخی در دامنه‌ها	۰/۷۱
خاک عمیق با بافت ریز بدون سنگریزه روی تجمعی از مواد آهکی	۰/۷

منبع: یافته‌های مشاور، ۱۳۹۷

شکل ۸. نوع خاک بخش سجا سرود شهرستان خداآبند

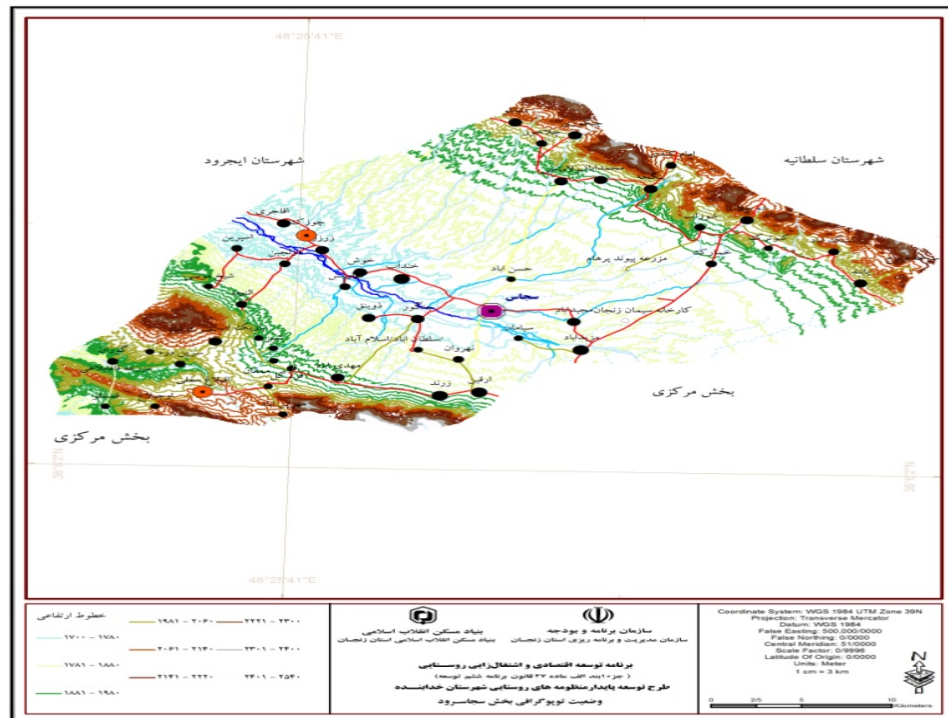
منبع: یافته‌های مشاور، ۱۳۹۷

۲-۳-۳- توپوگرافی

از نظر توپوگرافیکی نیز مشاهده می‌شود که پست‌ترین نقطه منطقه از ارتفاعی معادل ۱۷۰۰ متر و مرتفع‌ترین نقطه نیز از ارتفاعی معادل ۲۵۴۰ متر برخوردار است. رودخانه از بخش میانی منطقه در جهت شمال غرب به جنوب شرق

واقع شده و دو سوی منطقه در جهت شمال شرق و جنوب غرب ارتفاعات واقع شده و حالت ناودان ماندنی را ایجاد نموده اند. لیکن ارتفاعات بخش کوچکی از منطقه را در بر گرفته اند.

شکل ۹. توپوگرافی بخش سجاسرود شهرستان خدابنده

منبع: یافته‌های مشاور، ۱۳۹۷

۲-۳-۴- شیب و جهت شیب

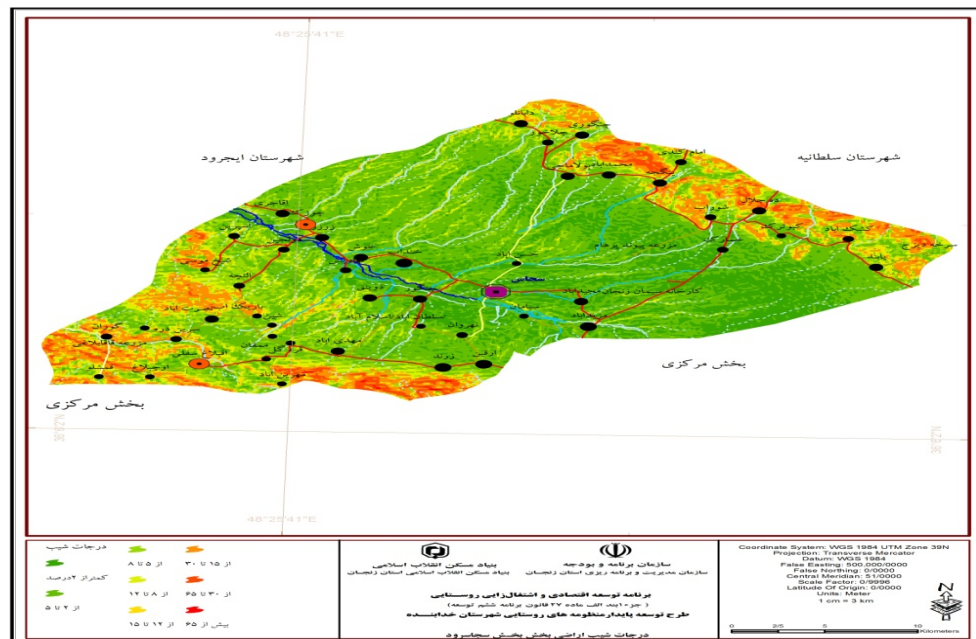
در تحلیل نقشه شیب مشاهده می‌شود که قسمت شمال شرق و جنوب غرب منطقه از ارتفاعات تشکیل شده که شیب زیادی را به خود اختصاص داده و عمدتاً شیب‌های بین ۱۵ تا بیش از ۶۵ درصد در آن متمرکز شده بودند. این شیب‌ها ۹/۸۶ درصد از مجموع کل شیب‌ها را در بر گرفته است. با توجه به جریان رودخانه از بخش میانی کاملاً مشهود است که از جانب شمال شرق به جنوب غرب منطقه به شکل V می‌باشد. ۹۰/۱۴ درصد منطقه از شیب‌های کمتر از ۱۵ درصد تشکیل شده که این امر نشان‌دهنده پهن بودن و نسبتاً هموار بودن منطقه دارد. ناهمواری‌ها تنها بخش کوچکی را به خود اختصاص داده‌اند.

جدول ۷. شیب و جهت شیب بخش سجاسرود شهرستان خدابنده

شیب‌ها به درصد	سطح پوشش داده شده به درصد
شیب کمتر از ۱۵	۹۰/۱۴
شیب بین ۱۵ تا ۳۰	۷/۶۳
شیب بین ۳۰ تا ۶۵	۲/۱۸
شیب بیش از ۶۵	۰/۰۵

منبع: یافته‌های مشاور، ۱۳۹۷

شکل ۱۰. درجات شیب بخش سjasرود شهرستان خداآبنده

منبع: یافته‌های مشاور، ۱۳۹۷

۲-۳-۵- تیپ اراضی

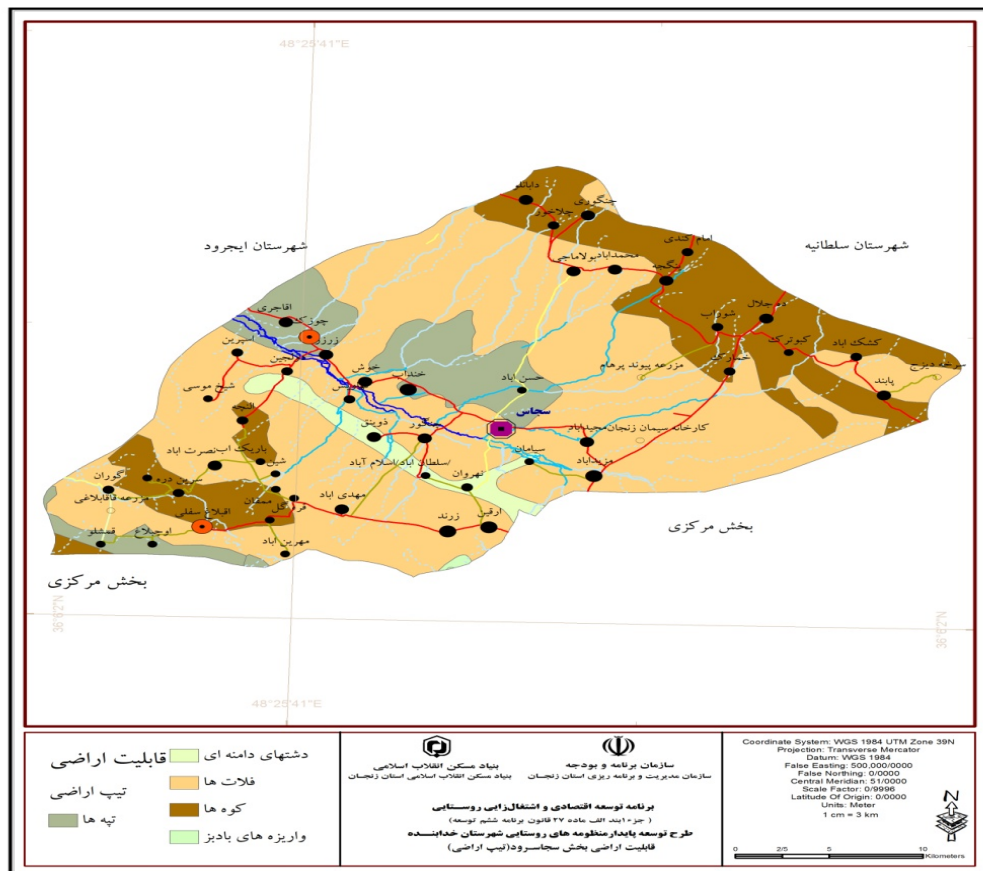
در بخش سjasرود فلات‌ها به میزان ۶۵/۱ درصد بیشترین سهم را در قابلیت اراضی دارا می باشند. پس از آن کوه‌ها به میزان ۲۱/۴۴ درصد در جایگاه دوم قرار دارد. بخش اعظم منطقه میانی از نوع فلات می‌باشد.

جدول ۸. قابلیت اراضی بخش سjasرود شهرستان خداآبنده

درصد	قابلیت اراضی
۶۵/۱	فلات‌ها
۲۱/۴۴	کوه‌ها
۱۰/۴۲	تپه‌ها
۲/۹۱	دشت‌های دامنه‌ای
۰/۱۱	واریزه‌های بادبزنی

منبع: یافته‌های مشاور، ۱۳۹۷

شکل ۱۱. قابلیت اراضی بخش سجاسرود شهرستان خداآبند

منبع: یافته‌های مشاور، ۱۳۹۷

۲-۳-۶- کاربری اراضی

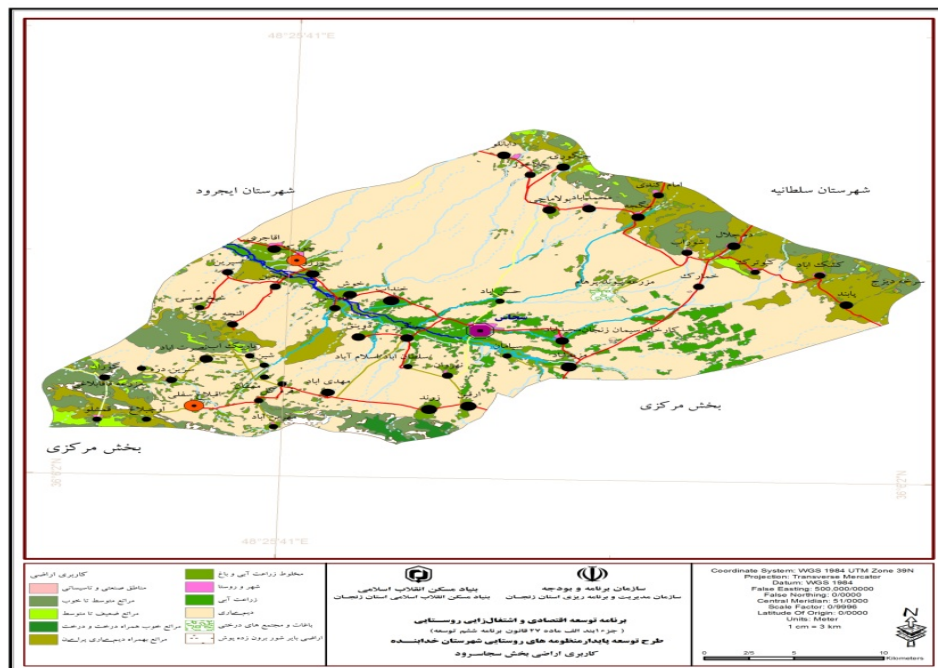
در تحلیل کاربری اراضی مشاهده می‌شود که کاربری دیم به میزان ۶۶ درصد در جایگاه نخست واقع شده و مراتع به همراه دیمزار با میزان ۱۰ درصد در جایگاه دوم قرار می‌گیرد. در این بین زراعت آبی در حدود ۷ درصد کاربری‌ها را شامل می‌شود. ۱۷ درصد بقیه کاربری‌ها اراضی بایر شور، باغات و مجتمع‌های درختی، شهر و روستا، مخلوط زراعت آبی و باغ، مراتع خوب به همراه درخت، مراتع ضعیف تا متوسط و مناطق صنعتی و تأسیسات را شامل می‌شود.

جدول ۹. کاربری اراضی بخش سجاسرود شهرستان خداآبند

درصد	کاربری اراضی
۶۶	دیم
۱۷	بایر شور، باغات و مجتمع‌های درختی، شهر و روستا، مخلوط زراعت آبی و باغ، مراتع خوب به همراه درخت، مراتع ضعیف تا متوسط و مناطق صنعتی و تأسیسات
۱۰	مراتع به همراه دیمزار
۷	زراعت آبی

منبع: یافته‌های مشاور، ۱۳۹۷

شکل ۱۲. کاربری اراضی بخش سجاسرود شهرستان خدابنده

منبع: یافته‌های مشاور، ۱۳۹۷

حدود ۶۵ درصد منطقه سجاسرود از فرسایش خفیف برخوردار بوده که این امر نشان‌دهنده وضعیت مطلوب منطقه از نظر فرسایش می‌باشد. این محدوده بخش اعظم منطقه میانی را در جوار رودخانه در بر گرفته است. بنابراین حدود ۱۹ درصد منطقه دچار فرسایش شدید می‌باشد که در نوار باریکی از شمال شرق و جنوب غرب متمرکز شده است.

جدول ۱۰. وضعیت فرسایش بخش سجاسرود شهرستان خدابنده

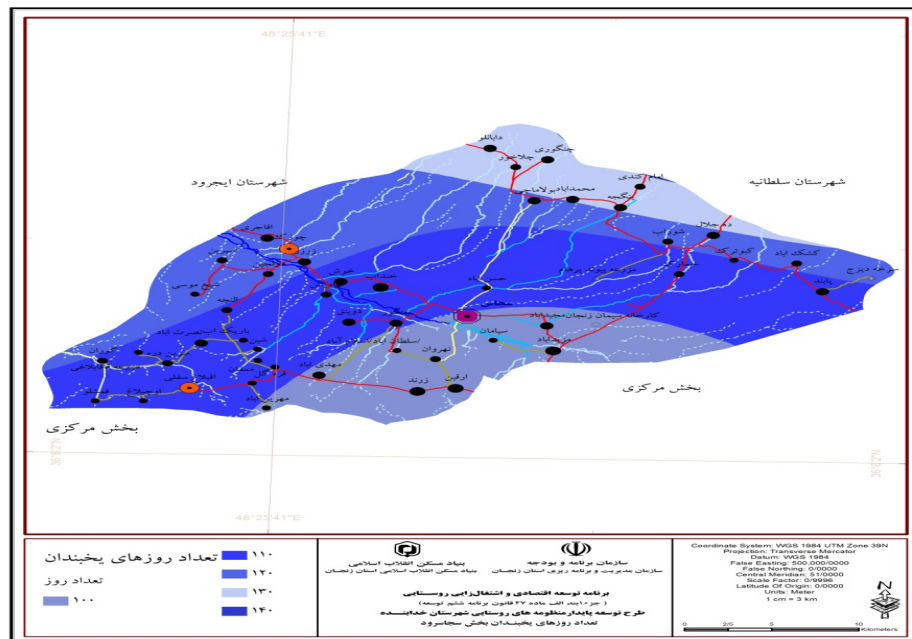
درصد	وضعیت فرسایش
۶۵	فرسایش خفیف
۱۹	فرسایش شدید
۱۱	فرسایش نسبتاً شدید
۵	بدون فرسایش

منبع: یافته‌های مشاور، ۱۳۹۷

۲-۳-۷- مطالعات آب و هوایی

در منطقه مورد مطالعه ۴۵/۴ درصد منطقه از ۱۱۰ روز یخبندان مواجه بوده اند و تعداد روزهای ۱۲۰ روزه یخبندان نیز به میزان ۲۶/۰۶ درصد در جایگاه دوم قرار دارد. ۱۸/۶ درصد منطقه از ۱۰۰ روز یخبندان، ۹/۸۵ درصد منطقه از ۱۳۰ روز یخبندان و ۰/۰۳ درصد منطقه از ۱۴۰ روز یخبندان مواجه بوده است.

شکل ۱۳. تعداد روزهای یخبندان بخش سجاسرود شهرستان خدابنده

منبع: یافته‌های مشاور، ۱۳۹۷

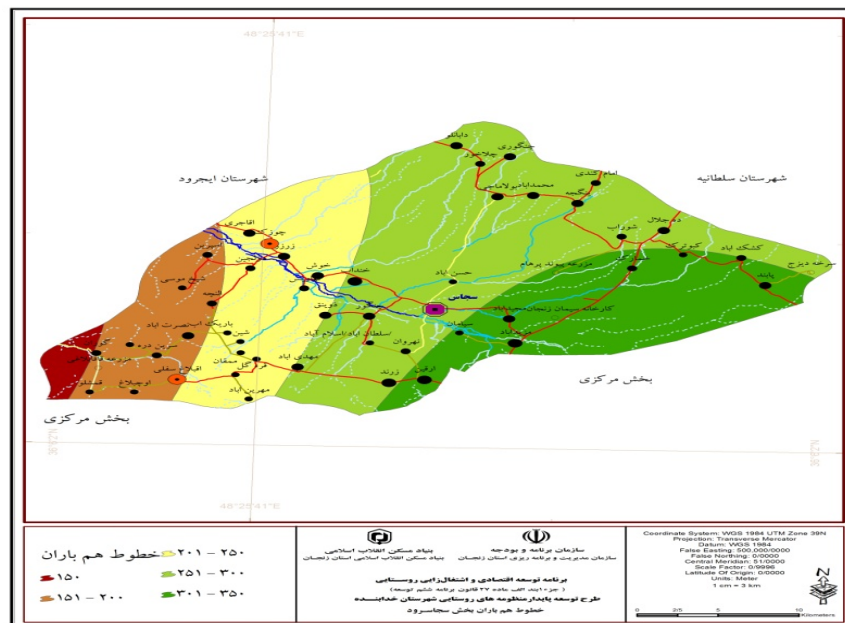
در تحلیل نقشه هم باران مشاهده می شود، در حرکت از شرق به غرب میزان بارندگی کاهش می یابد. با بررسی داده ها و نقشه های اقلیمی مشاهده می شود که ۶۶/۴ درصد از منطقه از بارش بالای ۳۰۰ میلیمتر برخوردارند که عمدتاً در بخش شرقی منطقه واقع شده و بخش غربی منطقه از بارش ۱۵۰ میلیمتری برخوردار است. لذا می توان چنین استدلال نمود که در حرکت از شرق به غرب بارندگی به طور محسوسی کاهش می یابد.

جدول ۱۱. میزان بارندگی بخش سجاسرود شهرستان خدابنده

سطح بارندگی	درصد
۳۰۰	۴۳/۷
۳۵۰	۲۲/۴۷
۲۵۰	۲۰/۳
۲۰۰	۱۱/۵
۱۵۰	۱/۹۲

منبع: یافته‌های مشاور، ۱۳۹۷

شکل ۱۴. میزان بارندگی بخش سجاسرود شهرستان خدابنده

منبع: یافته‌های مشاور، ۱۳۹۷

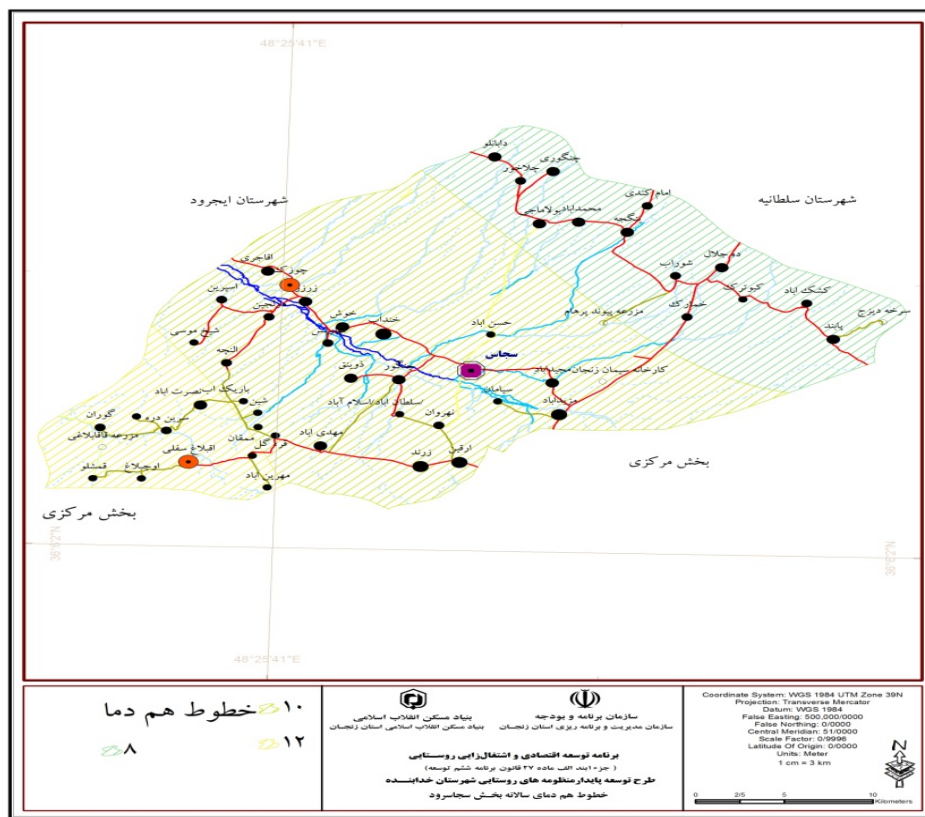
با بررسی نقشه خط هم‌دما مشاهده می‌شود که ۵۸/۵۴ درصد از منطقه در خط همدمای ۱۰ درجه سانتیگراد قرار گرفته و خط همدمای ۸ درجه به میزان ۲۸/۷۸ درصد در جایگاه دوم و خط همدمای ۱۲ درجه به میزان ۱۲/۶۷ درصد در جایگاه بعدی قرار دارد.

جدول ۱۲. خطوط هم‌دما بخش سجاسرود شهرستان خدابنده

خط هم‌دما برحسب درجه سانتیگراد	درصد
۱۰	۵۸/۵۴
۸	۲۸/۷۸
۱۲	۱۲/۶۷

منبع: یافته‌های مشاور، ۱۳۹۷

شکل ۱۵. خطوط هم‌دما بخش سجاسرود شهرستان خدابنده

منبع: یافته‌های مشاور، ۱۳۹۷

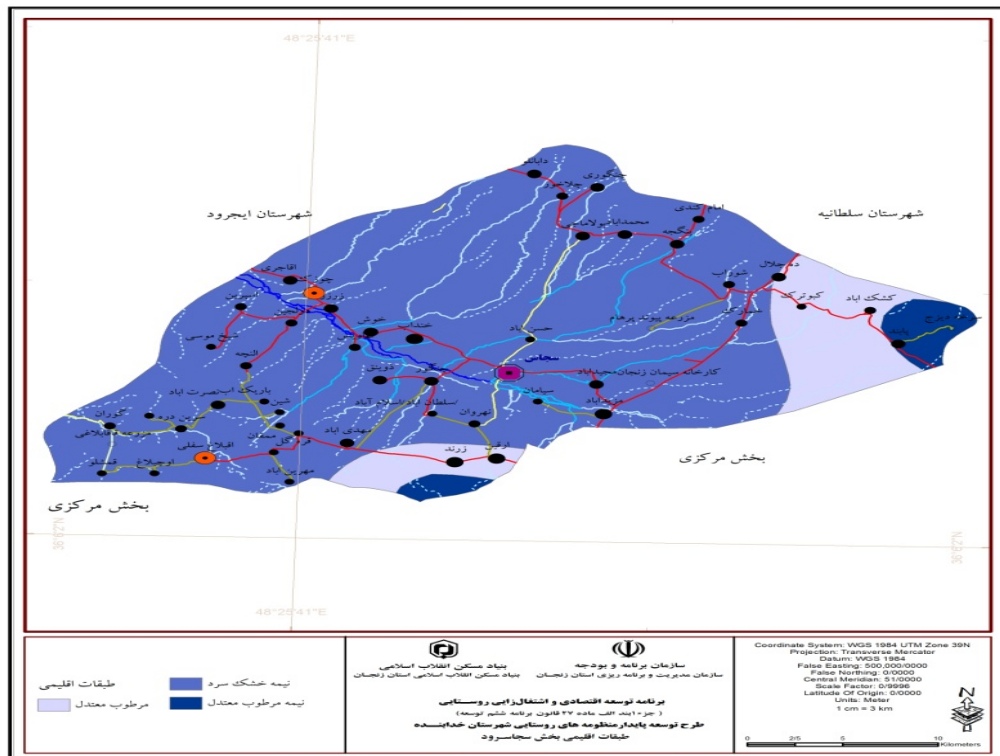
در تحلیل طبقات اقلیمی مشاهده می‌شود که ۸۵/۳ درصد از منطقه در رده شرایط اقلیمی نیمه خشک سرد بوده و ۱۱/۴۳ درصد در شرایط اقلیمی مرطوب معتدل و تنها ۳/۲۱ درصد از شرایط نیمه مرطوب معتدل برخوردار می‌باشد.

جدول ۱۳. طبقات اقلیمی بخش سجاسرود شهرستان خدابنده

درصد	طبقات اقلیمی
۸۵/۳	نیمه خشک سرد
۱۱/۴۳	مرطوب معتدل
۳/۲۱	نیمه مرطوب معتدل

منبع: یافته‌های مشاور، ۱۳۹۷

شکل ۱۶. طبقه‌بندی اقلیمی بخش سجا سرود شهرستان خداوند

منبع: یافته‌های مشاور، ۱۳۹۷

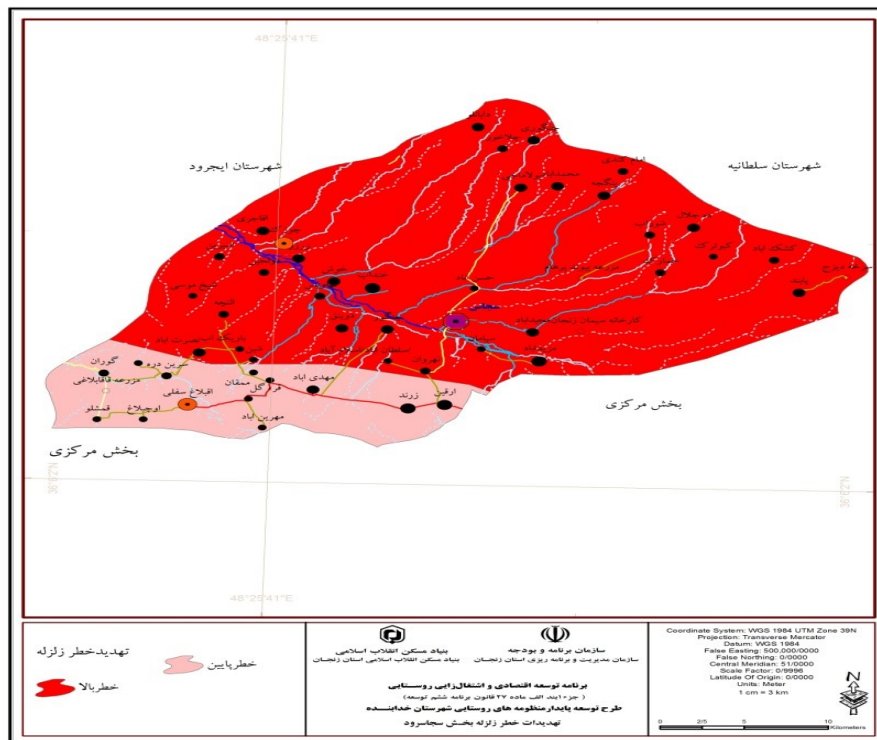
همانطور که مشاهده شد در نقشه هم باران، در حرکت از شرق به غرب میزان بارندگی کاهش می‌یافت در نقشه هم تبخیر نیز مشاهده می‌شود که میزان تبخیر از شرق به غرب افزایش یافته است. لذا از شرق به غرب هم میزان بارش کاهش یافته و هم میزان تبخیر افزایش می‌یابد. ۳۴ درصد از منطقه از ۱۸۰ میلیمتر تبخیر برخوردار است.

جدول ۱۴. میزان تبخیر بخش سجا سرود شهرستان خداوند

درصد	میزان تبخیر بر حسب میلیمتر
۳۴	۱۸۰
۳۲/۳	۲۰۰
۲۹/۲	۲۲۰
۴/۵	۱۶۰

منبع: یافته‌های مشاور، ۱۳۹۷

شکل ۱۸. رانش و لغزش زمین در بخش سjasرود شهرستان خدابنده

منبع: یافته‌های مشاور، ۱۳۹۷

۲-۴- توصیف، تحلیل و تبیین وضعیت منابع انسانی، اجتماعی، اقتصادی و زیرساختی بخش سjasرود شهرستان خدابنده

بر اساس لیست اولویت‌بندی دهستان‌ها و روستاهای هدف استان زنجان (۱۳۹۶-۹۷) مربوط به «تدوین برنامه توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی روستایی» بند الف ماده ۲۷ قانون برنامه ششم؛ برای بخش سjasرود چهار روستا (خداب، خوش، زرنده و چوزوک) به عنوان روستاهای هدف تعریف و انتخاب شده است. همانطور که در قسمت‌های پیشین نیز اشاره شد، بر اساس تقسیمات سیاسی سال ۱۳۹۶، بخش سjasرود دارای یک شهر (سjas) و دو دهستان (سjasرود، آقبلاغ) است که براساس آخرین اطلاعات در سال ۱۳۹۶، این بخش دارای ۴۸ آبادی دارای سکنه و تنها ۴ روستای خالی از سکنه می‌باشد.

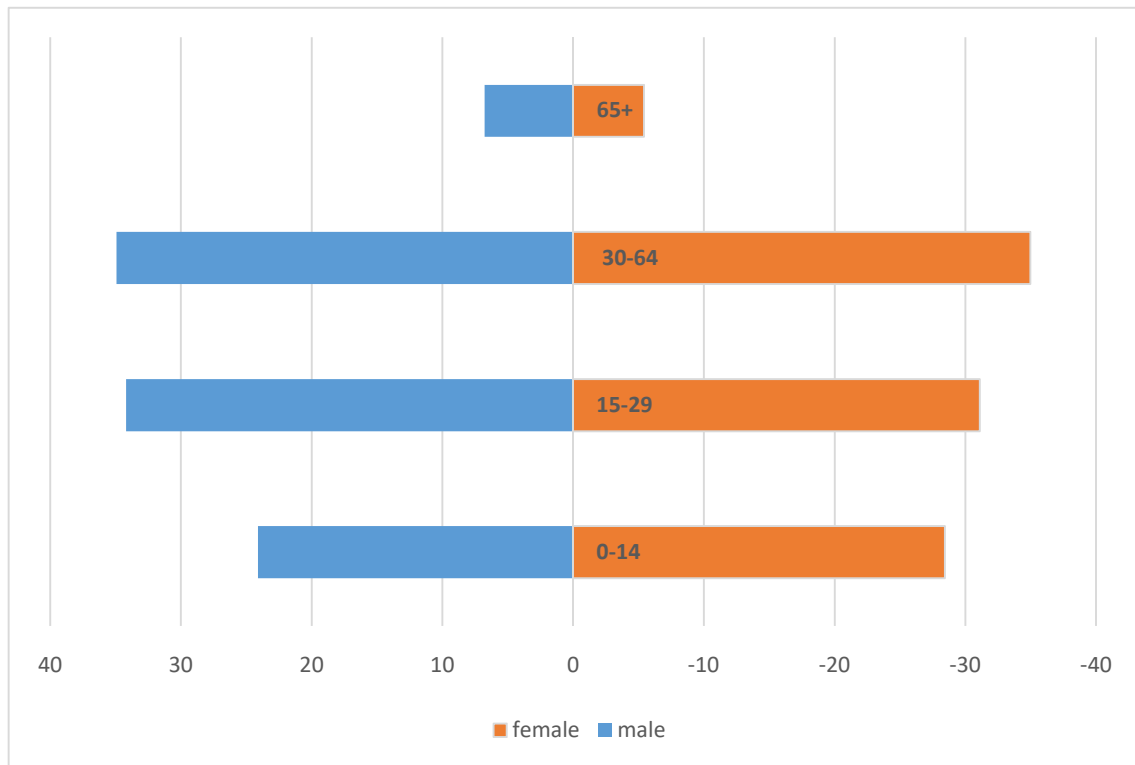
جدول ۱۵: تعداد آبادی دارای سکنه و خالی از سکنه بخش سjasرود شهرستان خدابنده (سال ۱۳۹۶)

شهرستان/ بخش		نام شهر	نام دهستان	تعداد آبادی	
شهرستان خدابنده	بخش سجاسرود	سجاس	خدابنده		
			دارای سکنه	خالی از سکنه	جمع
			۳۰	۳	۳۳
			آقبلاغ	۱۸	۱
					۱۹

منبع: سالنامه آماری سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان زنجان، ۱۳۹۶

نمودار ۱، هرم سنی مربوط به جمعیت روستاهای هدف بخش سjasرود شهرستان خدابنده با قاعده در حال افزایش و بدنه عریض آن در گروه‌های سنی جوانان ضمن نشان دادن جوانی جمعیت موجود روستا، حاکی از افزایش میزان مولید و باروری در سطح روستا می‌باشد.

نمودار ۱: هرم سنی جمعیت روستاهای هدف بخش سjasرود شهرستان خدابنده در سال ۱۳۹۵

منبع: سرشماری عموم و نفوس مسکن، ۱۳۹۵

روستاهای هدف بخش سjasرود در مجموع با جمعیت ۴۹۰۳ نفر، ۱۸/۱۸ درصد از جمعیت ۲۶۹۶۵ نفری بخش سjasرود را شامل می‌شوند. همانطور که از اطلاعات مندرج در جدول ۱۶ پیداست، از بین روستاهای هدف تنها جمعیت روستای خوش طی سال‌های ۹۵-۱۳۴۵ روند کاهشی داشته است.

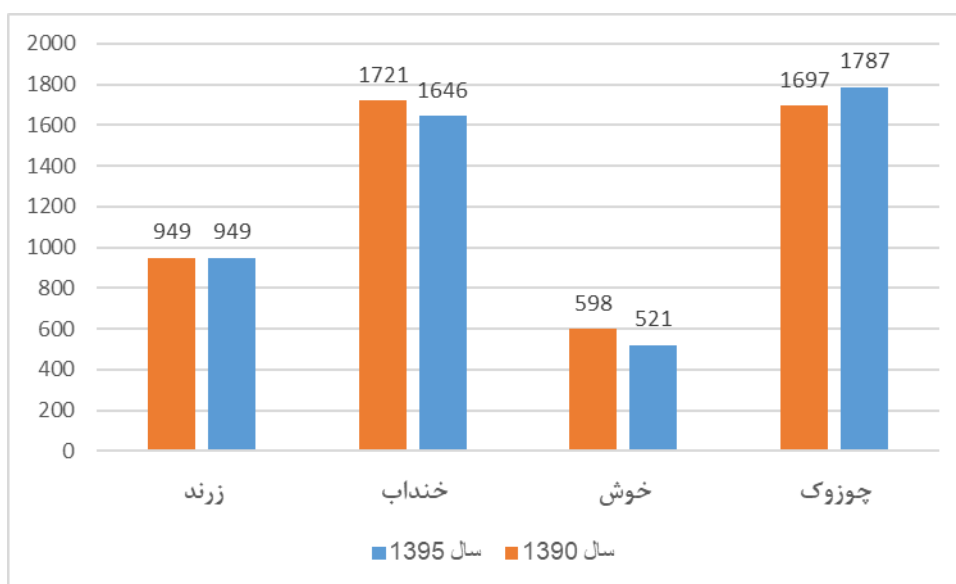
جدول ۱۶: تعداد و نسبت جمعیت روستاهای هدف

روستاهای هدف	۱۳۴۵	۱۳۵۵	۱۳۶۵	۱۳۷۵	۱۳۸۵	۱۳۹۰	۱۳۹۵	درصد از جمعیت کل بخش سjasرود (سال ۱۳۹۵)
چوزوک	۵۷۰	۷۰۰	۱۰۲۹	۱۳۴۴	۱۵۵۸	۱۶۹۷	۱۷۸۷	۶/۶۲
خوش	۸۳۰	۸۳۶	۷۹۹	۷۸۱	۷۰۱	۵۹۸	۵۲۱	۱/۹۳
خداب	۷۲۱	۹۳۵	۱۲۶۹	۱۵۳۲	۱۵۶۲	۱۷۲۱	۱۶۴۶	۶/۱۰
زرند	-	-	-	-	۹۰۱	۹۴۹	۹۴۹	۳/۵۱

منبع: سرشماری عمومی نفوس و مسکن، ۱۳۹۵

بر اساس نمودار زیر، در سال‌های ۹۰ و ۱۳۹۵ روستای چوزوک بیشترین جمعیت و روستای خوش کمترین جمعیت را دارد. همچنان که از نمودار زیر پیداست فقط جمعیت روستای چوزوک روند افزایشی داشته و جمعیت دو روستای خداب و خوش روند کاهش داشته است.

نمودار ۲. جمعیت روستاهای هدف طی سالهای ۹۰ و ۱۳۹۵

منبع: سرشماری عمومی نفوس و مسکن، ۱۳۹۵

جدول (۱۷) ساختار جمعیتی روستاهای هدف را نشان می‌دهد. از نظر ترکیب جنسیتی، در سه روستای چوزوک، خوش و خنداب نسبت جمعیت مردان در مقایسه با زنان بیشتر است، هر چند این تفاوت در نسبت بسیار ناچیز است. در روستای حی نیز تعداد مردان و زنان با یکدیگر برابر است. در دو روستای چوزوک و خنداب بیشترین طیف جمعیتی هم برای مردان و هم زنان مربوط به رده ۱۵ الی ۲۹ سال و در دو روستای خوش و زرنده بیشترین طیف جمعیتی هم برای مردان و هم زنان مربوط به رده ۳۰ الی ۶۴ سال است. همچنین برای هر چهار روستای هدف کمترین طیف جمعیتی هم برای مردان و هم زنان مربوط به رده ۶۵ سال و بالاتر می‌باشد. نکته قابل توجه آن است که در تمامی روستاهای هدف جمعیت بین ۰ الی ۱۴ سال نیز بخش قابل توجهی از جمعیت را تشکیل می‌دهند.

جدول ۱۷. ساختار جمعیتی روستاهای هدف در بخش سجا سرود شهرستان خدابنده

نام آبادی	جمعیت									
	مرد				زن				نسبت جمعیت مردان به زنان	کل
	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد		
چوزوک	۸۷۸	۵۱/۷۳	۸۱۹	۴۸/۲۶	۱۶۹۷	۱/۰۷	۲۴۲	۳۰/۹	۲۸۲	۴۵
خوش	۴۲۷	۵۱/۴۴	۴۰۳	۴۸/۵۵	۸۳۰	۱/۰۵	۱۲۳	۱۴/۸	۲۷	۲۴
خنداب	۸۴۹	۴۹/۳۳	۸۷۲	۵۰/۶۶	۱۷۲۱	۰/۹۷	۲۲۸	۳۰/۸	۲۶۱	۵۲
زرنده	۴۶۲	۴۸/۶۸	۴۸۷	۵۱/۳۱	۹۴۹	۰/۹۴	۱۳۱	۱۱/۰	۱۷۷	۴۴

منبع: سرشماری عمومی نفوس و مسکن، ۱۳۹۵

جدول (۱۸) ساختار جمعیتی و آموزشی روستاهای هدف را نشان می‌دهد. بر اساس اطلاعات این جدول، به غیر از روستای خوش که میزان بیکاری در آن صفر است، در سه روستای هدف دیگر میزان بیکاری کمتر از ۲ درصد جمعیت کل می‌باشد. در هر چهار روستای هدف، نرخ باسوادی در بین مردان بیشتر از زنان بوده و به طور کلی، بالاترین نرخ بی‌سوادی جمعیت متعلق به روستای چوزوک و پایین‌ترین آن مربوط به روستای خوش است.

جدول (۱۹) زیرساخت‌های بهداشتی و درمانی، ورزشی، فرهنگی و مذهبی، آب و برق و گاز و مخابرات و ارتباطات روستاهای منتخب در بخش سجاسرود را نشان می‌دهد. همانطور که از جدول مشخص است، تمامی روستاهای هدف دارای خانه بهداشت، مسجد، آب، برق و گاز هستند. به غیر از روستای زرنند که فاقد پزشک است سه روستای چوزوک، خوش و خنداب دارای پزشک می‌باشند. از نظر امکانات ورزشی تنها روستای خنداب وضعیت مناسبی داشته و سه روستای دیگر فاقد امکانات ورزشی می‌باشند. به لحاظ امکانات مخابرات و ارتباطات نیز به غیر از روستای چوزوک که از وضعیت خوبی برخوردار است، سه روستای دیگر وضعیت نسبتاً ضعیفی دارند.

جدول (۲۰) وضعیت آموزشی و تعداد دانش‌آموزان دختر و پسر روستاهای هدف را نشان می‌دهد. بر اساس این آمار، هر چهار روستای هدف دارای امکانات آموزشی مناسبی در مقاطع پیش‌دبستانی، ابتدایی و متوسط می‌باشند، به ویژه اینکه روستای چوزوک به تنهایی دارای ۵ مدرسه است. اطلاعات نرخ جمعیت دانش‌آموزی در این روستاها نیز نشان می‌دهد که پایین‌ترین نرخ مربوط به روستای خوش (۱۵/۴۲ درصد) و بالاترین آن به روستای زرنند (۲۳/۱۸ درصد) تعلق دارد.

جدول ۱۸. ساختار جمعیتی و آموزشی روستای هدف بخش سجاسرود شهرستان خدابنده

نام روستا	جمعیت															سطح سواد		
	جمعیت			شاغل			بیکار			تعداد کل مهاجران	باسواد			بی سواد			زن	مرد
	کل	مرد	زن	کل	مرد	زن	کل	مرد	زن		کل	مرد	زن	کل	مرد	زن		
چوزوک	۱۷۸۷	۹۰۹	۸۷۸	۵۳۴	۵۲۶	۸	۸	۸	۰	-	۱۱۴۰	۶۵۷	۴۸۶	۶۴۷	۲۵۲	۳۹۲	زن	مرد
خوش	۸۳۰	۴۲۷	۴۰۳	۲۴۲	۲۳۲	۱۰	۰	۰	۰	-	۵۷۲	۳۱۵	۲۵۷	۲۵۸	۱۱۲	۱۴۶	زن	مرد
خداب	۱۶۴۶	۸۲۸	۸۱۸	۴۸۴	۴۷۸	۶	۱۳	۰	۱۳	-	۱۱۸۵	۶۲۹	۵۵۶	۴۶۱	۱۹۹	۲۶۲	زن	مرد
زرنده	۹۴۹	۴۶۲	۴۸۷	۲۸۱	۲۷۳	۸	۶	۲	۴	-	۶۴۷	۳۳۹	۳۰۸	۳۰۲	۱۲۳	۱۷۹	زن	مرد

جدول ۱۹. زیر ساختارهای بهداشتی و درمانی، ورزشی، فرهنگی و مذهبی، آب و برق و گاز و مخابرات و ارتباطات روستاهای هدف

نام بخش	نام روستا	بهداشتی و درمانی				ورزشی			فرهنگی و مذهبی			برق، آب و گاز			مخابرات و ارتباطات		
		خانه بهداشت	پزشک	داروخانه	دامپزشک	ماما	زمین ورزشی	سالن ورزشی	مسجد	امامزاده	کتابخانه عمومی	برق	آب	گاز	دفتر پست	دفتر مخابرات	دفتر ICT روستایی
سجاسرود	چوزوک	*	*	*	-	*	-	-	*	-	-	*	*	*	*	*	*
	خوش	*	*	-	-	-	-	-	*	*	-	*	*	*	-	-	*
	خداب	*	*	-	-	-	*	-	*	-	-	*	*	*	-	*	-
	زرنده	*	-	-	-	*	-	-	*	-	*	*	*	*	*	-	-

جدول ۲۰. وضعیت آموزش و تعداد دانش آموزان روستاهای هدف در بخش سjasرود شهرستان خدابنده

نام بخش	نام روستا	نوع اداره	دوره	جنسیت	جمع دانش آموز پسر	جمع دانش آموز دختر	جمع دانش آموز	درصد جمعیت دانش آموزی به کل جمعیت
سجاسرود	چوزوک	دولتی	ابتدایی	مختلط	۹۵	۱۱۳	۲۰۸	۲۰/۲۵
		دولتی	متوسطه دوم	پسرانه	۲۱	۰	۲۱	
		دولتی	متوسطه اول	دخترانه	۰	۲۵	۲۵	
		دولتی	متوسطه اول	پسرانه	۵۸	۰	۵۸	
		غیردولتی	پیش دبستانی	مختلط	۳۲	۱۸	۵۰	
	خوش	دولتی	ابتدایی	مختلط	۴۴	۳۲	۷۶	۱۵/۴۲
		دولتی	متوسطه اول	مختلط	۲۹	۱۶	۴۵	
		غیردولتی	پیش دبستانی	مختلط	۲	۵	۷	
	خداب	دولتی	متوسطه اول	پسرانه	۳۵	۰	۳۵	۱۵/۴۹
		دولتی	متوسطه اول	دخترانه	۰	۲۷	۲۷	
		دولتی	ابتدایی	مختلط	۸۴	۹۹	۱۸۳	
		غیردولتی	پیش دبستانی	مختلط	۳	۷	۱۰	
	زرند	دولتی	ابتدایی	مختلط	۴۶	۴۸	۹۴	۲۳/۱۸
		دولتی	متوسطه دوم	پسرانه	۴۵	۰	۴۵	
		دولتی	متوسطه اول	مختلط	۲۷	۲۵	۶۲	
		غیردولتی	پیش دبستانی	مختلط	۷	۱۲	۱۹	

منبع: اداره آموزش و پرورش استان زنجان، ۱۳۹۶

حمایت‌های اجتماعی

بر اساس آمار کمیته امداد امام خمینی (ره) در سال ۱۳۹۶ تعداد زنان سرپرست خانوار در مناطق روستایی بخش سجاسرود ۳۴۷ زن - از ۲۰۵۰ زنان بی‌سرپرست شهرستان خدابنده - و تعداد خانوار مورد حمایت ساکن در مناطق روستایی این بخش ۶۲۹ خانوار - از ۳۸۵۱ خانوار مورد حمایت در شهرستان خدابنده - می‌باشند.

۲-۵- توصیف، تحلیل و تبیین وضعیت نظام تولیدی (کشاورزی، صنایع، خدمات و گردشگری)

این بخش شامل موارد زیر می‌باشد:

۲-۵-۱- اقتصاد کشاورزی، دام و طیور و زنبورداری

اقتصاد روستایی، اصولاً مسائل اقتصادی را در محدوده جغرافیایی روستا، مطرح می‌نماید. به عبارت دیگر، اقتصاد روستایی عبارت است از کلیه فعالیت‌های فردی و اجتماعی که در محیط روستا به منظور گذراندن زندگی و تأمین رفاه مادی روستاییان به وقوع می‌پیوندد. بنابراین هر فعالیتی که در محیط روستا، به منظور تأمین رفاه و گذران زندگی روستاییان به وقوع بپیوندد تمام و یا قسمتی از اقتصاد روستایی را تشکیل می‌دهد. به طور کلی فعالیت‌های اقتصادی روستاها در سه محور اصلی کشاورزی، صنعت و خدمات قرار دارد که هر کدام محتاج بحث ویژه خود است.

روستاهای هدف از نظر اقتصادی بیشتر بر پایه بخش کشاورزی استوار هستند. بخش خدمات در این روستاها در مرحله بعدی قرار دارد و می‌توان گفت که در حال حاضر بخش صنعت نیز جایگاه مهمی در این روستاها ندارد.

بخش کشاورزی

الف) زراعت: زراعت بخش نسبتاً مهمی از فعالیت‌های اقتصاد روستایی را به خود اختصاص می‌دهد و به کلیه فعالیت‌هایی اطلاق می‌گردد که به منظور بهره‌برداری از کاشت گیاهان یک ساله صورت می‌گیرد. در ایران اصطلاح زراعت تقریباً با غله کاری یکسان می‌باشد. در اکثر روستاهای کشور، هنوز هم کشت گندم و جو شدیداً مورد توجه کشاورزان است و روستاییان اکثراً ترجیح می‌دهند که به منظور بی‌نیازی و تأمین ماده غذایی اصلی خود اقدام به کشت غلات نمایند. محصولات عمده کشاورزی در این روستا شامل گوجه‌فرنگی، سیر، گندم، یونجه، جو، خیار و ذرت علوفه‌ای می‌باشد که میزان تولید سالیانه هر یک از محصولات روستاها در جدول (۲۱) آمده است.

ب) باغداری: کشت درختان میوه و بهره‌برداری از آنها یکی دیگر از ارکان اقتصاد در روستاها را تشکیل می‌دهد، عمده محصولات و سطح زیر کشت محصولات باغی در روستاهای هدف مربوط به تولید سیب، هلو، زردآلو، آلبالو و شلیل است (جدول ۲۲).

بخش دامداری و طیور

دامداری یکی از ارکان مهم اقتصاد روستایی است. در برخی از نقاط کشور صد در صد درآمد روستاییان از دامداری تأمین می‌شود. بیان توزیع و الگوهای دامداری، جمعیت دامدار، تراکم و میزان تولیدات دامی در کشور بسیار مشکل است. زیرا که دامداری در اکثر مناطق روستایی حتی به صورت محدود وجود دارد و بندرت روستایی را در ایران می‌توان یافت که در آن از دام و دامداری نشانی نباشد. به همین دلیل الگوهای دامداری مشخصی را برای مناطق مختلف کشور نمی‌توان بیان نمود. میزان بهره‌برداری از دام در نقاط مختلف کشور، با توجه به ویژگی‌های جغرافیایی، خصوصیات اجتماعی و مسائل اقتصادی کاملاً متفاوت است. ترکیب دام و طیور روستای هدف به شرح جدول (۲۳) می‌باشد.

بخش آبی‌پروری و زنبورداری

صنعت آبی‌پروری و زنبورداری در هیچکدام از روستاهای هدف وجود ندارد (جدول ۲۳).

جدول ۲۱. میزان تولید محصولات زراعی روستاهای هدف در بخش سجا سرود شهرستان خدابنده در سال ۱۳۹۶

نام روستا	غلات				نباتات		سبزیجات				حیوانات				محصولات جالیزی	
	جو		گندم		ذرت علوفه‌ای	یونجه	سیر	پیاز	گوجه فرنگی	سیب زمینی	عدس		لوبیا		نخود	
	آبی	دیم	آبی	دیم							س	دیم	آبی	دیم	آبی	دیم
چوزوک	۱۴۰	۸۰	۵۰۶	۱۵	۲۵۰	۹۲۰	۳۱۵	۰	۵۷۷	۰	۰/۶۵	۴۶	۰	۰	۰	۱۰
خداب	۱۵۷	۴۰	۱۵	۱۵	۱۰۰	۱۳۸	۳۸۲	۰	۳۱۱	۰	۱/۹۵	۲۳	۰	۰	۰	۱۰
خوش	۱۰۵	۶۰	۱۶۵	۱۷۶۴	۵۰۰	۸۱۲	۲۲۵	۰	۱۳۳	۰	۶/۵	۰	۰	۰	۰	۱۰
زرنند	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

منبع: جهاد کشاورزی استان زنجان، ۱۳۹۶

جدول ۲۲. میزان تولید محصولات باغی روستاهای هدف در بخش سجا سرود شهرستان خدابنده در سال ۱۳۹۶

نام روستا	آلبالو	گردو	بادام	انگور	شلیل	زردآلو	هلو	به	آلو	سیب
چوزوک	۲/۷	۰/۳	۰/۷۵	۲/۷	۲/۰۲۵	۸۳	۵/۴۴	۴/۵	۳/۷۵	۶۱۵/۴
خداب	۲/۷	۰	۰	۰/۹	۶/۰۷۵	۵	۱۳/۱۲	۰/۹	۰	۲۰۴
خوش	۲/۷	۰	۰/۴۵	۰/۹	۰/۶۷۵	۳	۶/۴	۰/۴۵	۰	۸۵
زرنند	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰

منبع: جهاد کشاورزی استان زنجان، ۱۳۹۶

جدول ۲۳. میزان تولید دام و طیور و تعداد کندو و میزان عسل روستاهای هدف در بخش سجا سرود شهرستان خدابنده در

سال ۱۳۹۶

نام آبادی	گاو و گوساله	گوسفند و بز	شیر تولیدی (تن)	طیور صنعتی	تعداد کندو	میزان عسل تولیدی کیلوگرم
چوزوک	۳۰۰۰	۰	۱۱	۰	۰	۰
خداب	۱۰۰۰	۱۵۰۰	۳	۰	۰	۰
خوش	۱۰۰۰	۴۰۰۰	۳	۰	۰	۰
زرنند	۵۰۰	۵۰۰۰	۱	۰	۰	۰

منبع: جهاد کشاورزی استان زنجان، ۱۳۹۶

بر اساس ستانده های زراعی و دامی و طیور می توان ارزش اقتصادی روستاهای هدف را به دست آورد. بر اساس جدول (۲۴)، بیشترین ارزش اقتصادی متعلق به روستای چوزوک با ۲۸۰,۸۸۲,۴۱۰ هزار ریال ستانده کل و کمترین آن متعلق به روستای زرنند با ۳۶,۳۸۰,۰۰۰ هزار ریال ستانده کل در سال ۱۳۹۵ می باشد.

جدول ۲۴. ارزش ستانده اقتصاد کشاورزی روستاهای منتخب بخش سjasرود شهرستان خدابنده

نام آبادی	ستانده زراعی روستا (هزار ریال)	ستانده دامی و طیور (هزار ریال)	ستانده کل (هزار ریال)
چوزوک	۱۳۶,۷۰۲,۴۱۰	۱۴۴,۱۸۰,۰۰۰	۲۸۰,۸۸۲,۴۱۰
خنداب	۱۰۹,۰۲۲,۵۸۹	۴۹,۹۴۰,۰۰۰	۱۵۸,۹۶۲,۵۸۹
خوش	۵۰,۲۲۶,۳۷۷	۵۷,۹۴۰,۰۰۰	۱۰۸,۱۶۶,۳۷۷
زرند	-	۳۶,۳۸۰,۰۰۰	۳۶,۳۸۰,۰۰۰

منبع: محاسبات مشاور، ۱۳۹۷

قابل ذکر است که ارزش ستانده معادل درآمد کل فروش محصولات کشاورزی (مقدار ضرب در متوسط قیمت) در هر سال است.

۲-۵-۲- ظرفیت‌های تاریخی و گردشگری بخش سjasرود

جدول (۲۵) آثار تاریخی بخش سjasرود شهرستان خدابنده را نشان می‌دهد. در این بخش آثار تاریخی و گردشگری فراوانی وجود دارد. که تقویت و توسعه طرح‌ها و زیرساخت‌های گردشگری باعث جذب گردشگر به این منطقه شده و می‌تواند به رونق و رشد اقتصادی منطقه کمک کند.

جدول ۲۵. آثار تاریخی بخش سjasرود شهرستان خدابنده

ردیف	آدرس	قدمت	نام اثر
۱	شهرستان خدابنده- بخش سjasرود- روستای ده جلال- جنوب روستا در حاشیه جاده سلطانیه - خدابنده	هزاره ۱ ق. م	تپه یونجه زار
۲	شهرستان خدابنده- بخش سjasرود- روستای چنگوری- جنوب روستا	سلجوقیان	تپه منجیق لیغ
۳	شهرستان خدابنده- بخش سjasرود- شهر سjas- غرب شهر و حدفاصل سjas و چنگوری	قرن ۶ و ۷ ه. ق	تپه زندان وسط
۴	شهرستان خدابنده- بخش سjasرود - روستای اسپرین- شمال غرب روستا	قرن ۶ تا ۹ ه. ق	گل تپه
۵	شهرستان خدابنده - بخش سjasرود - روستای چوزک	تاریخی	امام تپه
۶	شهرستان خدابنده - سjasرود - ۵۰۰ متری جنوب روستای خان احمد حصار	تاریخی	کوره بلاغ تپه سی
۷	شهرستان خدابنده - بخش سjasرود - جنوب روستای خان احمد حصار	تاریخی	گوی گوزه تپه
۸	شهرستان خدابنده - بخش سjasرود - شهر سjas - به فاصله ۲ کیلومتری جنوب شرقی شهر سjas	قرون اولیه اسلامی	تپه رحیم
۹	شهرستان خدابنده - بخش سjasرود شرق روستای نهروان	تاریخی	تپه خرمن یری بزرگ
۱۰	شهرستان خدابنده - بخش سjasرود - ۳ کیلومتری روستای کشک آباد	تاریخی-اسلامی	غازان تپه
۱۱	شهرستان خدابنده - بخش سjasرود - دهستان آقبلاغ - ۵۰۰ کیلومتری غرب روستای خان احمد حصار	هزاره ۴ و ۳ ق. م	تپه میرزا بلاغی بزرگ
۱۲	شهرستان خدابنده - بخش سjasرود - دهستان آقبلاغ - ۳ کیلومتری جنوب روستای ارقین	تاریخی	تپه کندیری ۱
۱۳	شهرستان خدابنده - بخش سjasرود - دهستان آقبلاغ - ۵/۳ کیلومتری جنوب روستای ارقین	تاریخی	تپه کندیری ۲
۱۴	شهرستان خدابنده - بخش سjasرود - دهستان آقبلاغ - ۷۰۰ متری جنوب روستای چوزک	تاریخی-اسلامی	چال تپه بزرگ

۱۵	استان زنجان - شهرستان خدابنده - بخش ساجسرود - دهستان ساجسرود - ۵۰۰ متری جنوب روستای آقاجری	تاریخی	دانش تپه
۱۶	استان زنجان - شهرستان خدابنده - بخش ساجسرود - دهستان ساجسرود - ۲ کیلومتری روستای پابند	هزاره ۱ ق. م	تپه قوشه بلاغ
۱۷	استان زنجان - شهرستان خدابنده - بخش ساجسرود - دهستان آقبلاغ - ۱ کیلومتری جنوب روستای آقاجری	تاریخی-اسلامی	قیه تپه
۱۸	استان زنجان - شهرستان خدابنده - بخش ساجسرود - دهستان آقبلاغ - ۳۰۰ متری شمال غرب روستای سیامان	تاریخی-قرون اولیه اسلامی	پولی تپه کوچک
۱۹	استان زنجان - شهرستان خدابنده - بخش ساجسرود - دهستان آقبلاغ - ۷۰۰ متری غرب روستای سیامان	ساسانی	پولی تپه بزرگ
۲۰	استان زنجان - شهرستان خدابنده - بخش ساجسرود - دهستان ساجسرود - ۵/۱ کیلومتری جنوب شرقی روستای پابند	اشکانی (پارت)	تپه فخرالدین
۲۱	استان زنجان - شهرستان خدابنده - بخش ساجسرود - دهستان آقبلاغ - یک کیلومتری روستای اسپرین	هزاره ۱ ق. م	تپه حیاط غیب
۲۲	شهرستان خدابنده - بخش ساجسرود - ۸۰۰ متری غرب و جنوب غربی روستای خوش	تاریخی	چال تپه
۲۳	شهرستان خدابنده - بخش ساجسرود - دهستان آقبلاغ جنوب شرقی روستای خان تیمور	اسلامی	تپه قبرستان بیرنجیک
۲۴	شهرستان خدابنده - بخش ساجسرود - جنوب شرقی روستای چنگور	اسلامی	تپه بایر
۲۵	شهرستان خدابنده - بخش ساجسرود - روستای چوزک	ساسانی	چال تپه کوچک
۲۶	شهرستان خدابنده - بخش ساجسرود - دهستان آقبلاغ - ۲ کیلومتری غرب روستای آلتجه	ساسانی	تپه قره بولاغ
۲۷	شهرستان خدابنده - بخش ساجسرود - دهستان ساجسرود - روستای کشک آباد	ساسانی	تپه قارگل تپه کوچک
۲۸	شهرستان خدابنده - بخش ساجسرود - دهستان ساجسرود - روستای کشک آباد	هزاره ۱ ق. م	آلیک تپه
۲۹	شهرستان خدابنده - بخش ساجسرود - دهستان آقبلاغ - روستای آلتجه	قرون اولیه اسلامی	تپه امامزاده
۳۰	شهرستان خدابنده - بخش ساجسرود - دهستان ساجسرود - ۲/۱ کیلومتری جنوب شرقی روستای آقاجری	ساسانی	توپراق تپه
۳۱	شهرستان خدابنده - بخش ساجسرود - دهستان ساجسرود - شمال غرب روستای پابند	ساسانی	تپه کندیری
۳۲	شهرستان خدابنده - بخش ساجسرود - دهستان قره پشتلو بالا - ۳ کیلومتری جنوب روستای باغ	هخامنشی-ساسانی-اسلامی	تپه ساری تپه
۳۳	شهرستان خدابنده - بخش ساجسرود - دهستان ساجسرود - ۲۰۰ متری غرب روستای مجید آباد	اواخر تاریخی	تپه شینستان
۳۴	شهرستان خدابنده - بخش ساجسرود - دهستان آقبلاغ - ۵/۳ کیلومتری روستای خان احمد حصاری	هزاره ۱ ق. م	تپه آشغی قره بوتا
۳۵	شهرستان خدابنده - بخش ساجسرود - دهستان ساجسرود - ۳ کیلومتری غرب و شمال غرب روستای پابند	هزاره ۶ و ۵ ق. م	تپه سویوخ بولاغ
۳۶	شهرستان خدابنده - بخش ساجسرود - دهستان ساجسرود - روستای خان تیمور	ساسانی	تپه قبرستان گبری
۳۷	شهرستان خدابنده - بخش ساجسرود - دهستان ساجسرود - روستای خان	قرون اولیه اسلامی	قبرستان قدیمی

تیمور			
۳۸	شهرستان خدابنده - بخش سjasرود - روستای کشک آباد	ساسانی	قارگل تپه بزرگ
۳۹	شهرستان خدابنده - بخش سjasرود - روستای چراغ حصاری	ساسانی	تپه عابد گولی
۴۰	شهرستان خدابنده - بخش سjasرود - دهستان سjasرود - روستای نهاويس	ساسانی	پاشاتپه
۴۱	شهرستان خدابنده - بخش سjasرود - دهستان آقبلاغ سفلی - روستای ارقین	ساسانی	تپه تهمز امامی
۴۲	شهرستان خدابنده - دهستان سjasرود - روستای باریک آب	ساسانی	تپه کهریزباشی
۴۳	شهرستان خدابنده - بخش سjasرود - دهستان آقبلاغ - ۸۰۰ متری غرب روستای زرز	اسلامی	محوطه تاریخی قزل گدیک
۴۴	شهرستان خدابنده - بخش سjasرود - دهستان سjasرود - روستای آقاجاری	قرون اولیه اسلامی	تپه قبرستان امامزاده ابراهیم
۴۵	شهرستان خدابنده - بخش سjasرود - روستای تیمورخان	قرون اولیه و میانه اسلامی	تپه بیرینجک
۴۶	شهرستان خدابنده - بخش سjasرود - دهستان آقبلاغ - روستای خان احمد حصاری	اشکانی (پارت) - ساسانی	تپه خان احمد حصاری
۴۷	شهرستان خدابنده - بخش سjasرود - دهستان آقبلاغ - ۵/۱ کیلومتری جنوب شرقی روستای شیخ موسی	ساسانی	تپه یوخاری کند
۴۸	شهرستان خدابنده - بخش سjasرود - دهستان آقبلاغ - یک کیلومتری شرق روستای شیخ موسی	ساسانی	تپه گور قبری
۴۹	شهرستان خدابنده - بخش سjasرود - دهستان سjasرود - یک کیلومتری جنوب روستای سرین دره	ساسانی - قرن ۷ و ۸ ه. ق.	تولکی تپه
۵۰	شهرستان خدابنده - بخش سjasرود - دهستان آقبلاغ - ۸۰۰ متری جنوب روستای چراغ مزرعه	اسلامی	خرمن تپه
۵۱	شهرستان خدابنده - بخش سjasرود - دهستان آقبلاغ - ۵/۵ کیلومتری غرب روستای شیخ موسی	اشکانی (پارت) - ساسانی	تپه خرابه نچار
۵۲	شهرستان خدابنده - بخش سjasرود - دهستان آقبلاغ - ۲ کیلومتری جنوب روستای اوچ بولاغ	اسلامی	تپه یوخاری قبرستان
۵۳	شهرستان خدابنده - بخش سjasرود - ۳ کیلومتری شرق روستای آقبلاغ سفلی	ساسانی	تپه گنج گولی
۵۴	شهرستان خدابنده - بخش سjasرود - دهستان آقبلاغ - ۸۰۰ متری شمال شرق روستای اوچ بولاغ	ساسانی	تپه قلعه آقا
۵۵	شهرستان خدابنده - بخش سjasرود - دهستان آقبلاغ - جنوب شرقی روستای قمشلو	ساسانی	تپه داش قلعه
۵۶	شهرستان خدابنده - بخش سjasرود - دهستان آقبلاغ - ۳ کیلومتری شرق روستای آقبلاغ سفلی	قرون اولیه اسلامی	تپه قبرستان حسن خان بولاغی
۵۷	شهرستان خدابنده - بخش سjasرود - دهستان آقبلاغ - روستای اوچ بولاغ	قرون اولیه اسلامی	تپه اوچ بلاغی
۵۸	شهرستان خدابنده - بخش سjasرود - دهستان حومه - فاصله ۲ کیلومتری شمال غرب روستای گنگک	قرون اولیه اسلامی	تپه گنگک
۵۹	شهرستان خدابنده - بخش سjasرود - دهستان حومه - ۳۰۰ متری روستای بلگه شیر	قرون اولیه اسلامی	تپه بویوک
۶۰	شهرستان خدابنده - بخش سjasرود - دهستان حومه - روستای ورجوشان	متاخر اسلامی	تپه کندیری

۶۱	شهرستان خدابنده - بخش ساجسرود - دهستان حومه - روستای محمود آباد	قرون متاخر اسلامی	تپه ینگى کند
۶۲	شهرستان خدابنده - بخش ساجسرود - دهستان حومه - روستای بیجقین	اسلامی	تپه دریچه
۶۳	شهرستان خدابنده - بخش ساجسرود - دهستان حومه - روستای پیرگاوگل	اسلامی	تپه پیرگاوگل
۶۴	شهرستان خدابنده - بخش ساجسرود - دهستان حومه - روستای کوچ تپه	اسلامی	تپه قلعه باشی
۶۵	شهرستان خدابنده - بخش ساجسرود - دهستان حومه - فاصله ۷ کیلومتری شرق روستای کهل آباد	ساسانی	تپه الپانه
۶۶	شهرستان خدابنده - بخش ساجسرود - دهستان حومه - فاصله ۳ کیلومتری شرق روستای حصار	ساسانی	تپه آبی
۶۷	شهرستان خدابنده - بخش ساجسرود - دهستان ساجسرود - فاصله ۷۰۰ متری غرب روستای ساجس	قرون اولیه اسلامی	تپه گریز
۶۸	شهرستان خدابنده - بخش ساجسرود - دهستان ساجسرود - فاصله یک کیلومتری جنوب روستای دهجلال	ساسانی	تپه یونجه زار

منبع: سازمان میراث فرهنگی و صنایع دستی و گردشگری استان زنجان، ۱۳۹۶

۲-۵-۲- اقتصاد صنعتی و معدنی

یکی از شاخص‌هایی که میزان اقتصاد صنعتی روستاها را نشان می‌دهد تعداد مشترکین صنعتی و تجاری روستاها می‌باشد. که در این بخش تعداد مشترکین صنعتی برای چهار روستای هدف ۵۸ واحد می‌باشد که در این بین روستاهای چوزوک و خنداب بیشترین و روستای خوش کمترین تعداد مشترکین صنعتی را دارا بوده و تعداد مشترکین تجاری صفر می‌باشد. (جدول ۲۶).

جدول ۲۶. تعداد مشترکین صنعتی، تجاری و خانگی روستاهای هدف در بخش ساجسرود

ردیف	روستا	تعداد مشترکین		
		تجاری	صنعتی	خانگی
۱	چوزوک	۰	۱۹	۴۹۲
۲	خنداب	۰	۱۹	۴۴۵
۳	خوش	۰	۷	۲۱۳
۴	زرند	۰	۱۳	۲۹۸

منبع: اداره گاز استان زنجان، ۱۳۹۵

طبق اطلاعات به دست آمده معادن زیر (جدول ۲۷) تنها ۳ معدن در روستاهای بخش ساجسرود شهرستان خدابنده مشغول به فعالیت می‌باشند:

جدول ۲۷. وضعیت و نوع معادن بخش سجا سرود شهرستان خدابنده در سال ۱۳۹۵

نام معدن	مدت بهره برداری	مواد خام صادر شده مناطق روستایی	ذخیره معدن		مساحت محدوده معدن	تعداد پرسنل	هویت بهره بردار		وضعیت معدن		نوع ماده معدنی
			ذخیره احتمالی	ذخیره قطعی			خصوصی	تعاونی	غیر فعال	فعال	
سیلیس کبوترک	۱۰ سال	صادرات به خارج از کشور	۷۰۰۰۰۰	۳۵۰۰۰۰	۰/۶۸	۰	۰	۰	۱	۰	سیلیس
سنگ لاشه شوراب	۵ سال	داخل استان	۳۰۰۰۰۰	۱۵۰۰۰۰	۰/۲۳	۲	۱	۰	۰	۱	سنگ لاشه
شن و ماسه سرین دره سجا	۱۰ سال	داخل استان	۱۵۰۰۰۰۰	۷۵۰۰۰۰	۰/۵۱۴	۴	۰	۱	۰	۱	شن و ماسه کوهی

سازمان صنعت و معدن استان زنجان، ۱۳۹۵

همانطور که از اطلاعات مندرج در جدول (۲۸) پیداست، تنها در حدود یک واحد صنعتی در روستای سجاس بخش سجاسرود شهرستان خدابنده مشغول به فعالیت است که در مقایسه با بخش مرکزی این تعداد بسیار ناچیز می‌باشد.

جدول ۲۸. واحدهای صنعتی مستقر در روستاهای بخش سجاسرود

مکان کارگاه	گروه فعالیت ۴ رقمی	گروه فعالیت ۲ رقمی
روستای سجاس	انواع نمک و کلرورسیدیم خالص - آب دریا (۱۴۲۲)	استخراج سایر معادن (۱۴)

منبع: سازمان صنعت و معدن و تجارت استان زنجان، ۱۳۹۵

با توجه به صنعتی نبودن بخش سجاسرود و وجود واحدهای صنعتی کم در این بخش، همانگونه که از جدول (۲۹) نیز پیداست، تعداد صنایع آلاینده در این بخش نیز کم بوده و تنها یک آلاینده صنعتی در دهستان بخش سجاسرود وجود دارد.

جدول ۲۹. نوع و تعداد صنایع آلاینده در بخش سجاسرود شهرستان خدابنده

شهرستان	بخش	دهستان	نوع آلودگی	تعداد صنایع آلاینده	
خدابنده	سجاسرود	سجاسرود	هوا پساب	۱۴+	۱

منبع: اداره محیط زیست استان، ۱۳۹۵

۲-۶- توصیف، تحلیل و تبیین قوانین و مقررات محدودیت‌ساز و محدودیت نهادی در توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی روستاهای هدف در بخش سجاسرود

در جدول (۳۰) روستاهایی که ستاره خورده‌اند در توسعه ظرفیت‌های روستا با تعارض یا مانع قانونی مواجه هستند.

جدول ۳۰. لیست تعارض‌های روستاهای هدف با سازمان‌ها یا ادارات

روستای هدف	طرح هادی	اوقاف	وزارت راه	آب منطقه‌ای	اداره منابع طبیعی
چوزوک	*				
خوش	*				
خنداب	*				
زرند					

بخش سوم

تدوین برنامه توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی روستایی

۱- روستای زرنند

روستای زرنند به لحاظ سیاسی، تابع دهستان آق‌بلاغ یکی از دهستان‌های بخش سجاس‌رود شهرستان خدابنده می‌باشد (تصویر ۱). فاصله روستای زرنند تا مرکز بخش (قیدار) ۱۱ کیلومتر و فاصله کوتاه‌ترین مسیر به مرکز استان نیز ۹۰ کیلومتر است.

شکل ۱۹ - تصویر هوایی روستای زرنند

جمعیت روستای زرنند در سرشماری ۱۳۹۰، ۹۴۹ نفر بوده است.

۱. برنامه توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی روستای هدف - شناسایی و امکان‌سنجی ایجاد زنجیره‌های ارزش،

تولید و خوشه‌های کسب و کار در روستای هدف

۱. توسعه زنجیره ارزش گردشگری زرنند

۲. توسعه زنجیره ارزش دام سبک

۲. شناسایی، توصیف و اولویت‌بندی قابلیت‌ها و تنگناهای طبیعی، اجتماعی، اقتصادی و فضایی منابع

تولید و نظام فعالیتی جهت تولید و اشتغال روستا

۱-۲. قابلیت‌های اصلی

جدول ۳۱. ساختار تولید و درآمد روستای زرنند

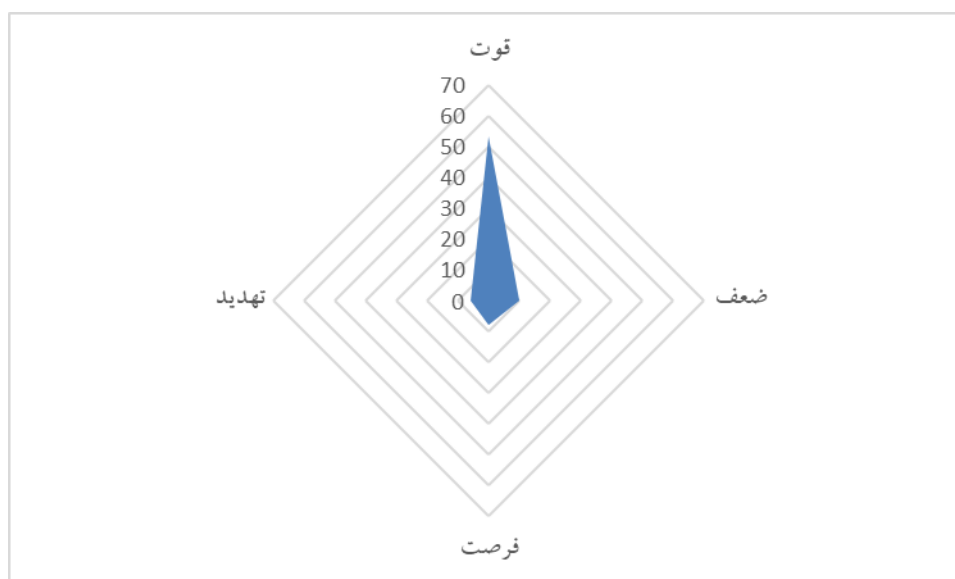
ردیف	شاخص	موضوع	ملاحظه
۱	تولیدات اصلی	-	زراعت - باغداری و دامداری
۲	اتکا درآمدی روستا در بخش کشاورزی	دام و زراعت و باغبانی	به طور تقریباً برابر باغداری - دامداری (۲۰۰ خانوار)
۳	اتکا درآمدی روستا در بخش غیرکشاورزی		اشتغال روستا به سیمان کاری است که به صورت فصلی در تهران و شهرهای اطراف اند.
۴	برآورد رتبه روستا در ارزش ستانده بخش کشاورزی در بخش		متوسط به پایین

جدول ۳۲. قابلیت‌ها و تنگناهای روستای زرنند

ردیف	شاخص‌های اصلی	ارزیابی (امتیاز از ۱۰)	توضیح
قوت	۱ منابع آب	۸	بر پایه چشمه دارای منابع آب پایدار که به ۹۲ خانوار اختصاص دارد.
	۲ زمین کشاورزی و مرتع	۷	دارای ۲۳۵۰ هکتار زمین قابل کشت و باغات
	۳ چشم انداز طبیعی روستا	۱۰	شامل چشمه آب شیرین با کیفیت عالی تایید شده و چشمه اجی سو با خواص درمانی و آرتزین، غار کشف نشده
	۴ اماکن تاریخی روستا	۶	معبد و قلعه در روستا
	۵ مشارکت اجتماعی	۸	وجود روحیه کار جمعی
	۶ ارزش ستانده کل روستا	۷	از نظر شاخص ارزش سرانه ستانده، این روستا جایگاه مناسبی در بخش را دارد
	۷ توانمندی سرمایه گذاری و تامین آورده مالی	۷	تمایل به سرمایه گذاری مشترک
	۸ وجود گیاهان دارویی	۳	در اطراف کوه
ضعف	۱ مشکل آب شرب	۵	معضل مدیریت مشترک آب شرب بین چندین روستا
	۲ گوسفندداری سنتی	۵	عدم توجه به اصول دامداری مدرن
فرصت	توسعه اردوگاه تفریحی	۸	متعلق به آموزش پرورش
تهدید	۱ افت منابع آبی منطقه	۶	در روستاهای مجاور با حفر چاه های مجاز و غیرمجاز، برداشت منابع آبی گسترده است.

با توجه به امتیاز ماتریس SWOT روستا، نمودار جهت گیری راهبردی روستا در نمودار (۴) ترسیم شده است.

نمودار ۳. راهبرد توسعه روستا

جمع بندی راهبرد توسعه روستا

راهبرد (رقابتی) ST: در این استراتژی، روستا برای فرار از تهدیدهای وارد بر خود، از نقاط قوت موجود روستا استفاده می‌کند.

۳. شناسایی و اولویت بندی مهمترین ظرفیت‌های روستا با تاکید بر برندسازی فعالیت‌ها و خدمات برای تعیین محورهای تولید یا خدمات دارای اولویت و پیشران‌ها جهت تحرک اقتصادی روستا

۱. توسعه زنجیره ارزش گردشگری

۲. توسعه دام سبک

۳. توسعه آبیان

۴. تعیین و اولویت‌بندی طرح‌ها و پروژه‌های سرمایه گذاری توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی با مقیاس کارکردی در سطح روستا

۱- توسعه دام سبک اصلاح نژاد شده تا مقیاس متوسط

۲- ایجاد مجموعه گردشگری با محوریت دو چشمه روستا؛ غار و معبد

۳- ایجاد خانه های بوم گردی

۴- کارگاه عرقیات

۵- قابلیت تاسیس واحد تولید آب معدنی

۶- توسعه پرورش ماهی در استخرهای دومنظوره

۵. تعیین نتایج کیفی و کمی مورد انتظار برنامه توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی روستا و تعیین اولویت آنها
نتایج کمی مورد انتظار برنامه توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی روستا به صورت خلاصه در جدول (۳) آورده شده است.

جدول ۳۳. نتایج کمی مورد انتظار برنامه توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی روستا

اولویت	تعداد واحد	حداکثر اشتغال مستقیم (نفر)	تاثیر در درآمد	ملاحظات	قلمرو عملکردی پروژه
۱	پرورش دام سبک اصلاح نژاد شده	۶ واحد ۲۰۰ راسی	۱۸-۲۴	با توجه به امکان تامین نهاده ها در روستا	خود روستا
۱	مجموعه گردشگری با محوریت دو چشمه روستا؛ غار و معبد (زمستان و تابستانه)	۱	۱۰	روستا مزیت ویژه در گردشگری دارد.	
۳	توسعه پرورش ماهی در استخرهای دومنظوره در مسیر چشمه روستا	۱ واحد	۳	استخرهای ماهی، کود ملایمی را برای زمین های کشاورزی تامین می کنند و طبق برآورد انجام شده حدود ۱۵۰ کیلوگرم به ازای هر تن تولید ماهیان سردآبی در مصرف کودهای فسفاته و نیترا ته صرفه جویی می شود.	خود روستا
۲	خانه های بوم گردی	۲	۲		خود روستا
۳	کارگاه عرقیات	۱	۲		خود روستا
۲	احیای باغات انگور	۴۰۰	۴	افزایش درآمد	خود روستا

			هکتار		
۲	تاسیس تولید آب معدنی	۱	۵	کیفیت ویژه چشمه روستا این قابلیت را دارد.	خود روستا
	مجموع اشتغال مورد انتظار	۴۴-۵۰			

علاوه بر نتایج کمی حاصل از برنامه توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی روستا، در جدول (۴) به نتایج کیفی برنامه نیز اشاره شده است.

جدول ۳۴. نتایج کیفی مورد انتظار برنامه توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی روستا

اولویت	پیامد	نیازمندی‌ها	عملکردی	قلمرو
۱	تعریف زنجیره ارزش گردشگری روستا	تعریف زنجیره از چشمه‌ها، تفرجگاه، استخر ماهی، عرف‌گیری سنتی و خانه‌های بودم گردی		
۱	ایجاد تاسیسات ذخیره سازی آب	تبدیل زمین دیم به آبی	با امکان مشارکت مالی دارندگان حقایق و جلوگیری از هدر رفت شش ماهه آب چشمه/ مطالعه بهره برداری آن توسط جهاد انجام شده است.	روستا
۲	ارائه طرح تیپ تولید لبنیات در مقیاس کوچک توسط جهاد کشاورزی	افزایش درآمد	مشارکت جهاد کشاورزی	

۶. تعیین اقدامات مناسب برای ارتقاء ظرفیت فعالیت‌های اقتصادی و اشتغال‌زای موجود روستا (طرح‌های

عمرانی مورد نیاز روستا)

۱. مشکل مدیریت آب شرب مشترک بین ۸ روستا، کم فشاری یا قطع آن در تابستان

۲. مشکل دفع زباله

۳. تعریف اوقات فراغت برای کاهش گرایش جوانان به سیگار و قلیان

۴. اجرای مطالعه گردشگری در روستا با محوریت معبد و قلعه

۵. اجرای مطالعه گردشگری در روستا با محوریت غار در دو کیلومتری زرنده

۷. ظرفیت‌شناسی نیروی انسانی از طریق شناسایی جوانان و سرپرستان خانوار جویای کار

۱. آموزش و ترویج توسعه پرورش ماهی در استخرهای دومنظوره

۲. آموزش و ترویج دامداری سبک مدرن و اصلاح نژاد شده

۳. آموزش اصول توسعه خانه‌های بوم گردی

۲- روستای خوش

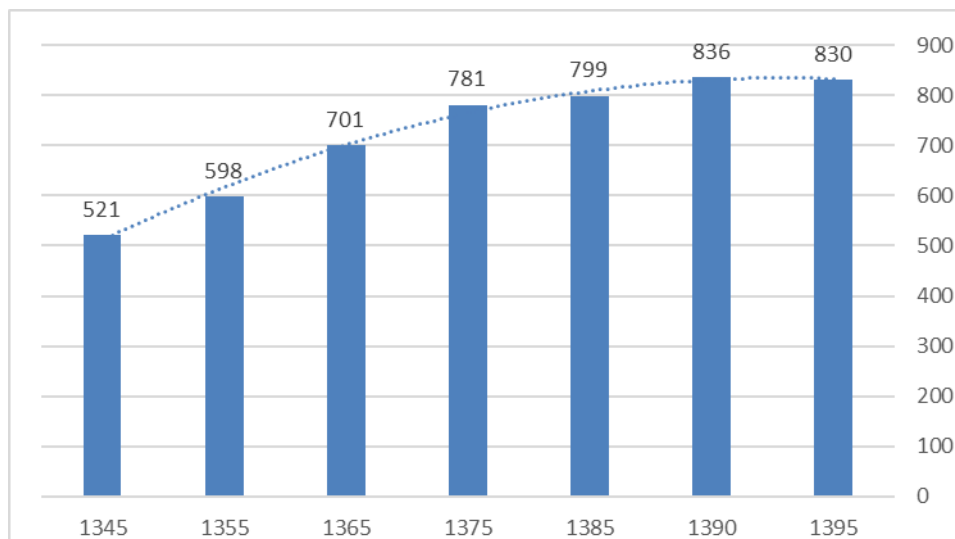
روستای خوش به لحاظ سیاسی، تابع دهستان سجاس‌رود یکی از دهستان‌های بخش سجاس‌رود شهرستان خدابنده می‌باشد (تصویر ۳). فاصله روستای خوش تا مرکز بخش (قیدار) ۲۶ کیلومتر و فاصله کوتاه‌ترین مسیر به مرکز استان نیز ۷۰ کیلومتر می‌باشد. تصویر هوایی روستا در زیر نشان داده شده است (تصویر ۲).

شکل ۲۰- هوایی روستای خوش

همانطور که در نمودار (۳) نشان داده شده است، روند تغییرات جمعیتی روستا در سه دهه اخیر نشان دهنده ثبات جمعیتی روستا است. ضمن این که میزان مهاجرت در روستا محدود بوده است.

نمودار ۴. روند تغییرات جمعیت روستای خوش در ۵ دهه ۱۳۹۵-۱۳۴۵

۱. برنامه توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی روستای هدف - شناسایی و امکان سنجی ایجاد زنجیره‌های ارزش،

تولید و خوشه‌های کسب و کار در روستای هدف

۱. توسعه زنجیره ارزش دام سبک

۲. شناسایی، توصیف و اولویت‌بندی قابلیت‌ها و تنگناهای طبیعی، اجتماعی، اقتصادی و فضایی منابع تولید و نظام فعالیتی جهت تولید و اشتغال روستا

۱-۲. قابلیت‌های اصلی

جدول ۳۵. ساختار تولید و درآمد روستای خوش

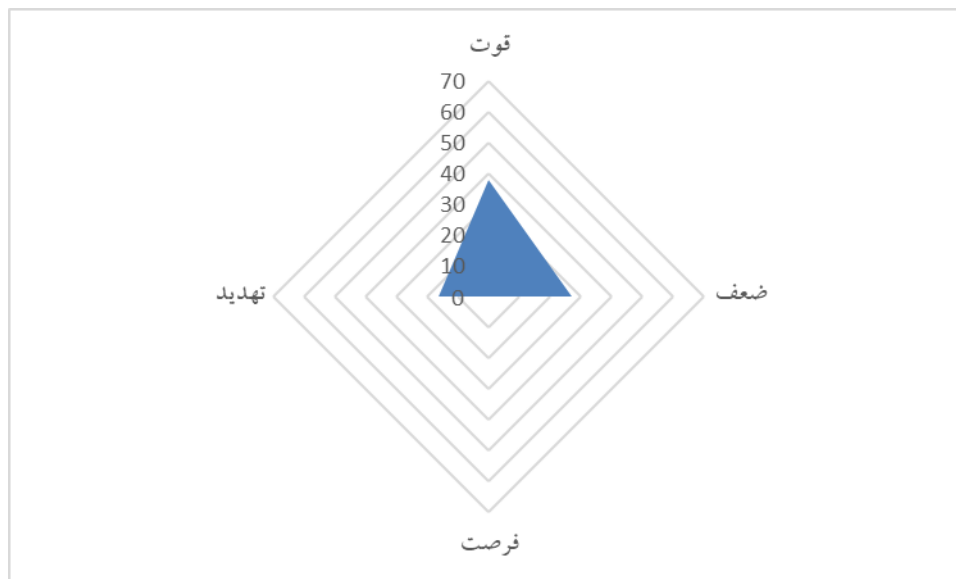
ردیف	شاخص	موضوع	ملاحظه
۱	تولیدات اصلی	-	گندم (۱۹۲۹ تن)، سیب زمینی (۱۳۳۰ تن)، یونجه (۸۱۲ تن)، ذرت علوفه‌ای (۵۰۰ تن)، گوجه‌فرنگی (۲۲۵ تن)
۲	اتکا درآمدی روستا در بخش کشاورزی	دامداری	حدود ۷۰ درصد از درآمدهای کشاورزی روستا به دامداری سنگین وابسته است که در حال تبدیل به دام سبک است.
۳	اتکا درآمدی روستا در بخش غیرکشاورزی	-	ضعیف می‌باشد و اشتغال روستا به سیمان کار، کچ کار و ارماتوربند است که عمدتاً تهران کار می‌کنند.
۴	برآورد رتبه روستا در ارزش ستانده بخش کشاورزی در بخش	-	در گذشته وضعیت متوسطی در بخش داشته ولی با کاهش منابع آب تنزل معنی‌داری داشته است.

جدول ۳۶. قابلیت‌ها و تنگناهای روستای خوش

	ردیف	شاخص‌های اصلی	ارزیابی (امتیاز از ۱۰)	توضیح
	۱	زمین‌های کشاورزی و مرتع	۶	دارای ۲۳۵۰ هکتار زمین قابل کشت ولی در حال تبدیل به زمین‌های دیمی
	۲	نیروی انسانی	۶	پایداری و حفظ جمعیت روستا و مهاجرت فصلی نیروی کار
	۳	دسترسی و امکانات زیرساختی	۷	روستا فاقد تلفن ثابت است (به دلیل سرقت سیم‌ها)
	۴	ارزش ستانده کل روستا	۶	از نظر شاخص ارزش سرانه ستانده، این روستا جایگاه متوسط در بخش را دارد.
	۵	توانمندی سرمایه‌گذاری و تامین آورده مالی	۷	وجود عمده مالکان و کشاورزان با عملکرد خوب
	۶	امکان تبدیل دام سنگین به سبک و تخفیف آثار کم‌آبی	۶	برای حفظ درآمد اهالی روستا
ضعف	۱	خشک شدن روان آب‌ها و کاهش آب چاه‌ها و بندها	۱۰	کاهش درآمد روستاییان
	۲	کاهش ظرفیت تولید علوفه	۵	با کاهش منابع آبی
	۳	توزیع نامتوازن منابع موجود آبی	۸	۱۰ خانوار در روستا دارای آب و بقیه فاقد آن هستند.
	۴	کاهش و توقف تولید عسل	۴	تحت تاثیر دکل‌های تلفن همراه
فرصت				
تهدید	۱	افت سطح منابع آبی منطقه	۱۰	حفر چاه در روستاهای مجاور و شرکت پرهام
	۲	پلمپ ۳۰ حلقه چاه غیر مجاز و احتمال پلمپ موارد بیشتر	۶	

با توجه به امتیاز ماتریس SWOT روستا، نمودار جهت‌گیری راهبردی روستا در نمودار (۴) ترسیم شده است.

نمودار ۵. راهبرد توسعه روستا

جمع‌بندی راهبرد توسعه روستا

راهبرد (تدافعی) WT: به استراتژی‌هایی اطلاق می‌شود که روستا را در برابر تهدیدها حفظ می‌کند و توانمندی روستا را برای کنترل و یا تبدیل تهدیدها به فرصت‌ها افزایش می‌دهد.

۳. شناسایی و اولویت‌بندی مهمترین ظرفیت‌های روستا با تاکید بر برندسازی فعالیت‌ها و خدمات برای تعیین محورهای تولید یا خدمات دارای اولویت و پیشران‌ها جهت تحرک اقتصادی روستا

۱- توسعه محدود دام سبک

۴. تعیین و اولویت‌بندی طرح‌ها و پروژه‌های سرمایه‌گذاری توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی با مقیاس کارکردی در سطح روستا

۵. تعیین نتایج کیفی و کمی مورد انتظار برنامه توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی روستا و تعیین اولویت آنها
نتایج کمی مورد انتظار برنامه توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی روستا به صورت خلاصه در جدول (۳) آورده شده است.

جدول ۳۷. نتایج کمی مورد انتظار برنامه توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی روستا

ردیف	اولویت	تعداد واحد	حداکثر اشتغال مستقیم (نفر)	تاثیر در درآمد	ملاحظات	قلمرو عملکردی پروژه
۱	پرورش دام سبک اصلاح نژاد شده	۶ واحد ۲۰۰ راسی	۱۸-۲۴		با توجه به امکان تامین نهاده‌ها در روستا	خود روستا
۲	کارگاه لبنات روستا	۱	۳			خود روستا و روتا‌های همجوار
مجموع اشتغال مورد انتظار		۲۱-۲۴				

علاوه بر نتایج کمی حاصل از برنامه توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی روستا، در جدول (۴) به نتایج کیفی برنامه نیز اشاره شده است.

جدول ۳۸. نتایج کیفی مورد انتظار برنامه توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی روستا

رتبه اولویت	اولویت	پیامد	نیازمندی‌ها	قلمرو عملکردی
۱	کنترل و بازیابی آب قنات در دوره شش ماهه سال که رهاسازی می‌شود.	پایداری منابع آب و امکان برداشت منابع آب و تخفیف بحران آب روستا	ایجاد مخازن در مسیر پایین دست قنات	روستا

۶. تعیین اقدامات مناسب برای ارتقاء ظرفیت فعالیتهای اقتصادی و اشتغالزای موجود روستا (طرح‌های عمرانی مورد نیاز روستا)

۱- نیازمندی به حفر دو حلقه چاه عمیق برای رفع بحران آب کشاورزی روستا به صورت مشاع

۲- نیازمندی به گذران اوقات فراغت در روستا

۷. ظرفیت شناسی نیروی انسانی از طریق شناسایی جوانان و سرپرستان خانوار جویای کار

۱. آموزش و ترویج دامداری سبک مدرن و اصلاح نژاد شده

۳- روستای خنداب

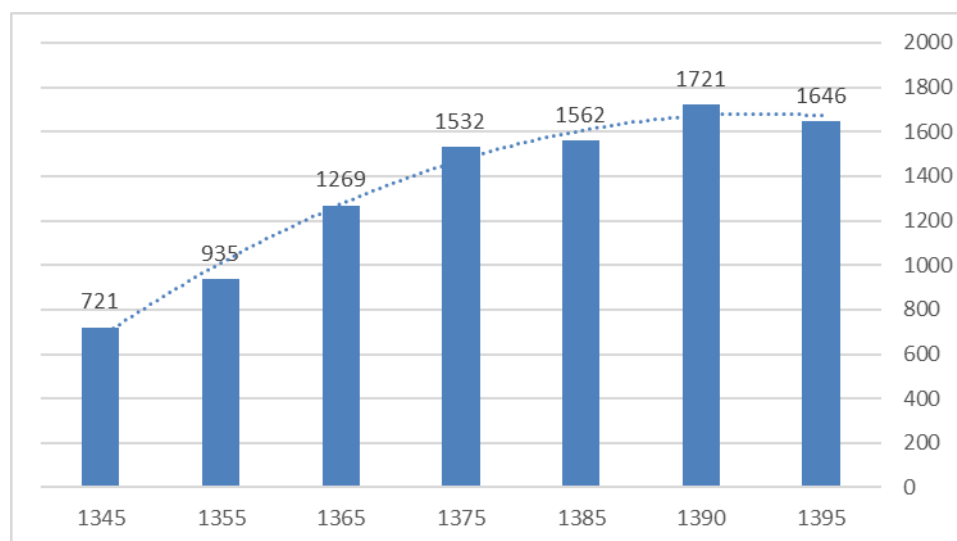
روستای خوش به لحاظ سیاسی، تابع دهستان سجاس‌رود یکی از دهستان‌های بخش سجاس‌رود شهرستان خدابنده می‌باشد. فاصله روستای خوش تا مرکز بخش (قیدار) ۸۷ کیلومتر و فاصله کوتاه‌ترین مسیر به مرکز استان نیز ۷۳ کیلومتر می‌باشد. تصویر هوایی این روستا در زیر نمایش داده شده است (تصویر ۳).

شکل ۲۱- تصویر هوایی روستای خنداب

بر اساس اطلاعات مندرج در نمودار (۱)، روند تغییرات جمعیتی روستا در سه دهه اخیر نشان دهنده ثبات جمعیتی روستا است. همچنین، مهاجرت در روستا گسترده نبوده است.

نمودار ۶. روند تغییرات جمعیت روستای خنداب در دهه ۵-۱۳۴۵-۱۳۹۵

۱. برنامه توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی روستای هدف - شناسایی و امکان‌سنجی ایجاد زنجیره‌های ارزش، تولید و خوشه‌های کسب و کار در روستای هدف

۲. شناسایی، توصیف و اولویت‌بندی قابلیت‌ها و تنگناهای طبیعی، اجتماعی، اقتصادی و فضایی منابع تولید و نظام فعالیتی جهت تولید و اشتغال روستا

۱-۲. قابلیت‌های اصلی

جدول ۳۹. ساختار تولید و درآمد روستای خنداب

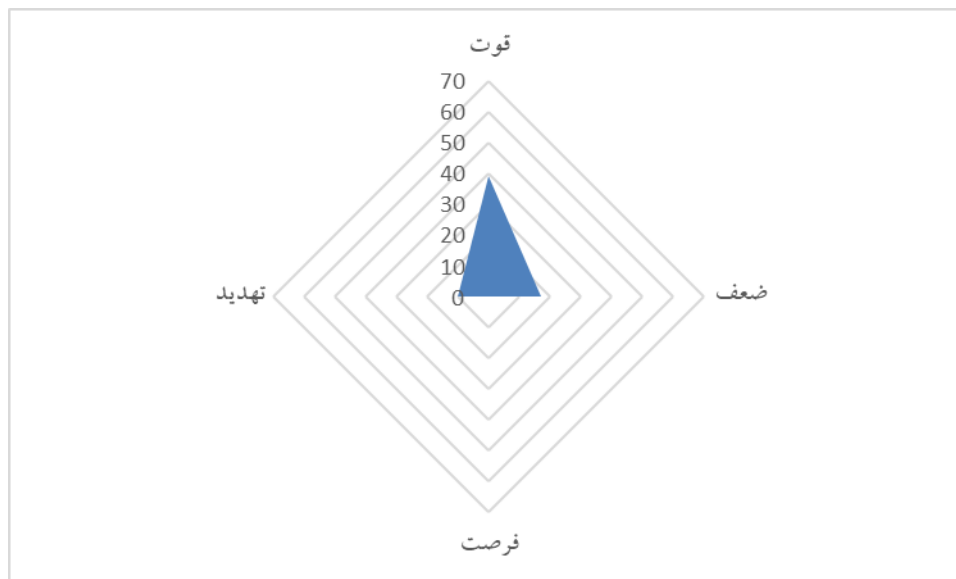
ردیف	شاخص	موضوع	ملاحظه
۱	تولیدات اصلی	-	سیب زمینی (۳۱۱۵ تن)، گندم (۲۷۶۲ تن)، گوجه‌فرنگی (۳۸۲۵ تن)، هندوانه (۴۹۰ تن) یونجه (۱۳۸۴ تن)
۲	اتکا درآمدی روستا در بخش کشاورزی	زراعت و دامپروری	حدود ۵۰ درصد از درآمدهای کشاورزی روستا از فعالیت‌های دامداری است.
۳	اتکا درآمدی روستا در بخش غیرکشاورزی		ضعیف می باشد.
۴	برآورد رتبه روستا در ارزش ستانده بخش کشاورزی در بخش		متوسط به بالا

جدول ۴۰. قابلیت‌ها و تنگناهای روستای خنداب

	ردیف	شاخص‌های اصلی	ارزیابی (امتیاز از ۱۰)	توضیح
قوت	۲	زمین‌های کشاورزی و مرتع	۷	دارای ۱۸۰۰ هکتار زمین قابل کشت (در حال تبدیل به دیم)
	۴	دسترسی و امکانات زیرساختی	۸	
		نیروی انسانی	۶	تحصیلات مناسب
	۵	مشارکت اجتماعی	۸	یکپارچه بودن زمین‌های روستا / مدرن بودن تمام آبیاری کشاورزی
	۶	ارزش ستانده کل روستا	۶	از نظر شاخص ارزش سرانه ستانده، این روستا جایگاه متوسط به بالا در بخش را دارد که با کاهش منابع آبی تنزل یافته است.
	۷	توانمندی سرمایه‌گذاری و تامین آورده مالی	۴	متوسط
ضعف	۱	خشکی منابع آب سطحی و پلمپ غالب چاه‌های روستا	۱۰	۵ قنات خشک شده و پلمپ اغلب چاه‌های دستی
	۲	تبدیل اراضی آبی به دیم	۷	
فرصت				
تهدید	۱	افت منابع آبی منطقه	۹	با حفر ۱۰ حلقه چاه عمیق در شرکت پرهام، کاهش منابع آبی تشدید شده است.

با توجه به امتیاز ماتریس SWOT روستا، نمودار جهت‌گیری راهبردی روستا در نمودار (۴) ترسیم شده است.

نمودار ۷. راهبرد توسعه روستا

جمع‌بندی راهبرد توسعه روستا

راهبرد (تدافعی) WT: به استراتژی‌هایی اطلاق می‌شود که روستا را در برابر تهدیدها حفظ می‌کند و توانمندی روستا را برای کنترل و یا تبدیل تهدیدها به فرصت‌ها افزایش می‌دهد.

۳. شناسایی و اولویت‌بندی مهمترین ظرفیت‌های روستا با تاکید بر برندسازی فعالیت‌ها و خدمات برای تعیین محورهای تولید یا خدمات دارای اولویت و پیشران‌ها جهت تحرک اقتصادی روستا

به علت تحدید منابع آبی در شرایط موجود اولویت اصلی روستا جبران کاهش شدید منابع آبی است

۴. تعیین و اولویت‌بندی طرح‌ها و پروژه‌های سرمایه‌گذاری توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی با مقیاس کارکردی در سطح روستا

۵. تعیین نتایج کیفی و کمی مورد انتظار برنامه توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی روستا و تعیین اولویت آنها
نتایج کمی مورد انتظار برنامه توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی روستا به صورت خلاصه در جدول (۳) آورده شده است.

جدول ۴۱. نتایج کمی مورد انتظار برنامه توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی روستا

اولویت	تعداد واحد	حداکثر اشتغال مستقیم (نفر)	تاثیر در درآمد	ملاحظات	قلمرو عملکردی پروژه
۱	پرورش دام سبک اصلاح نژاد شده	۵ واحد ۲۰۰ راسی	۲۴-۳۲	توسعه واحدهای دامپروری تأثیر قابل توجهی بر ایجاد اشتغال و افزایش سطح درآمد روستاییان دارد.	با توجه به امکان تامین نهاده‌ها در روستا
۲	واحد کنسانتره و خوراک دام	۱	۲	علاوه بر ایجاد اشتغال مستقیم، می‌تواند به طور قابل توجهی در کاهش هزینه‌های تهیه خوراک دام تأثیرگذار باشد.	در سطح بخش (مکان استقرار می‌تواند یکی از روستاهای مجاور هم باشد)
مجموع اشتغال مورد انتظار		۲۶-۳۴			

علاوه بر نتایج کمی حاصل از برنامه توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی روستا، در جدول (۴) به نتایج کیفی برنامه نیز اشاره شده است.

جدول ۴۲. نتایج کیفی مورد انتظار برنامه توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی روستا

رتبه اولویت	اولویت	پیامد	نیازمندی‌ها	قلمرو عملکردی

۶. تعیین اقدامات مناسب برای ارتقاء ظرفیت فعالیتهای اقتصادی و اشتغالزای موجود روستا (طرح‌های عمرانی مورد نیاز روستا)

۱- احیای برخی از چاه‌های پر شده به نفع اهالی روستا به میزان ۵ رشته قنات خشک شده (بررسی امکان‌پذیری)

۷. ظرفیت‌شناسی نیروی انسانی از طریق شناسایی جوانان و سرپرستان خانوار جویای کار

۴- روستای چوزوک

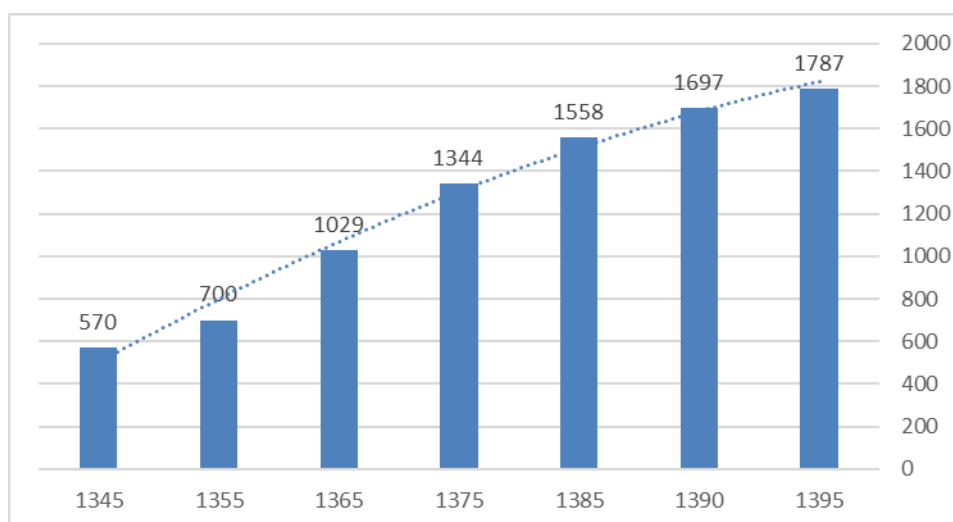
روستای خوش به لحاظ سیاسی، تابع دهستان سجاس‌رود یکی از دهستان‌های بخش سجاس‌رود شهرستان خداآبند می‌باشد. فاصله روستای خوش تا مرکز بخش (قیدار) ۳۲ کیلومتر و فاصله کوتاه‌ترین مسیر به مرکز استان نیز ۶۴ کیلومتر می‌باشد. تصویر هوایی روستا در زیر نشان داده شده است (تصویر ۱).

شکل ۲۲- تصویر هوایی روستای چوزوک

همانطور که از نمودار (۱) نیز پیداست، جمعیت روستا در چند دهه اخیر همواره افزایش یافته و روستا توانسته است رشد مستمر و ثبات جمعیتی داشته باشد.

نمودار ۸. روند تغییرات جمعیت روستای چوزوک در ۵ دهه ۱۳۴۵-۱۳۹۵ (ماخذ: مرکز آمار ایران)

۱. برنامه توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی روستای هدف - شناسایی و امکان‌سنجی ایجاد زنجیره‌های ارزش،

تولید و خوشه‌های کسب و کار در روستای هدف

۱. توسعه زنجیره ارزش دام سبک و سنگین

۲. توسعه زنجیره ارزش تامین خوراک دام

۳. توسعه کارگاه‌های لبنیات

۲. شناسایی، توصیف و اولویت‌بندی قابلیت‌ها و تنگناهای طبیعی، اجتماعی، اقتصادی و فضایی منابع

تولید و نظام فعالیتی جهت تولید و اشتغال روستا

۱-۲. قابلیت‌های اصلی

جدول ۴۳. ساختار تولید و درآمد روستای چوزوک

ردیف	شاخص	موضوع	ملاحظه
۱	تولیدات اصلی	-	سیب‌زمینی (۵۷۷۵ تن)، ذرت علوفه‌ای (۲۵۰۰ تن)، گندم (۱۷۹۱ تن)، یونجه (۹۲۰ تن)، سیب (۶۱۵ تن)، هندوانه (۵۶۰ تن)
۲	اتکا درآمدی روستا در بخش دامداری کشاورزی	دامداری	در حدود ۴۲ درصد از درآمدهای کشاورزی روستا از تولید محصول سیب-زمینی است.
۳	اتکا درآمدی روستا در بخش غیرکشاورزی	-	اشتغال اصلی روستا به نانوايي است (۵۰۰ نفر به طور متوسط یک نفر از هر خانواده).
۴	برآورد رتبه روستا در ارزش ستانده بخش کشاورزی در بخش	-	در جایگاه روستاهای با بالاترین ارزش ستانده بخش

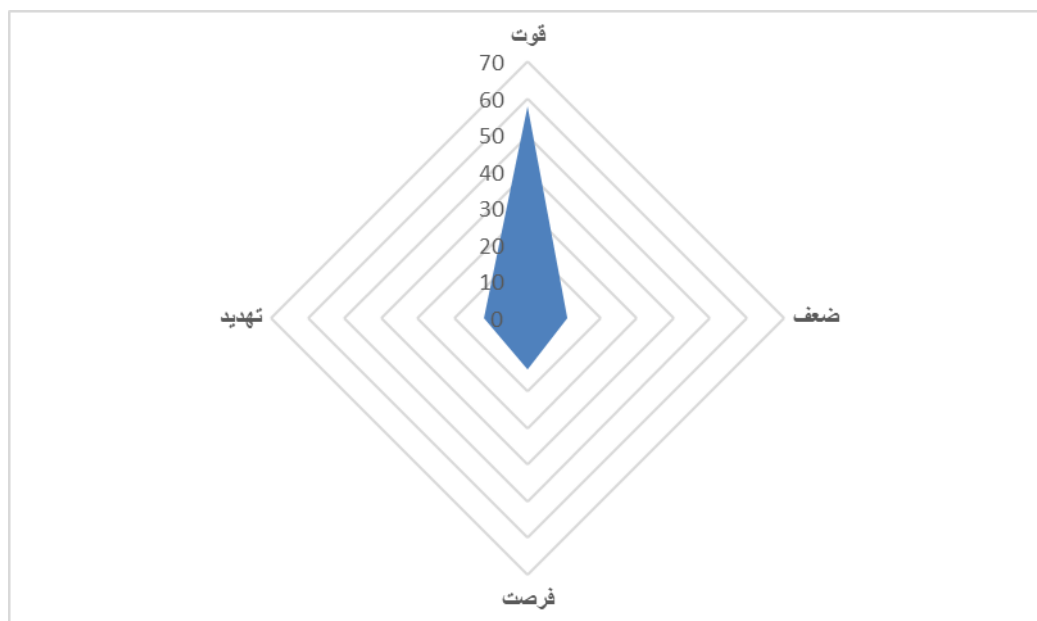
جدول ۴۴. قابلیت‌ها و تنگناهای روستای چوزوک

	ردیف	شاخص‌های اصلی	ارزیابی (امتیاز از ۱۰)	توضیح
قوت	۱	منابع آب	۹	دارای ۲۹۰ حلقه چاه دستی و پلمپ ۵۰ مورد آن
	۲	زمین‌های کشاورزی و مرتع	۸	دارای ۲۹۰۰ هکتار زمین قابل کشت و حاصل خیز
	۳	نیروی انسانی	۹	ثبات جمعیتی روستا و رشد مستمر جمعیت
	۴	دسترسی و امکانات زیرساختی	۹	
	۵	مشارکت اجتماعی	۸	
	۶	ارزش ستانده کل روستا	۸	از نظر شاخص ارزش ستانده، این روستا جایگاه نخست در بخش را دارد
ضعف	۷	توانمندی سرمایه‌گذاری و تامین آورده مالی	۷	وجود عمده مالکان و کشاورزان با توان مالی خوب
	۱	توزیع نامتوازن زمین‌های کشاورزی روستا	۶	
	۲	پایین بودن دانش دامداری مدرن در روستا	۵	
فرصت	۱	سرریز ظرفیت‌های سد گلابر از	۴	

	جمله گردشگری		
	مرکزیت دهستان	۵	ارائه خدمات به هشت روستای همجوار
	دارا بودن حقایقه از آب سرازیر شده به سد گلابر	۵	
تهدید	افت منابع آبی منطقه	۴	در روستاهای مجاور به ویژه استان همدان، برداشت منابع آبی گسترده و با نظارت حداقلی است
	امکان پلمپ چاه های دستی	۸	

با توجه به امتیاز ماتریس SWOT روستا، نمودار جهت گیری راهبردی روستا در نمودار (۲) ترسیم شده است.

نمودار ۹. راهبرد توسعه روستای چوزوک بر اساس تحلیل SWOT

جمع‌بندی راهبرد توسعه روستا

راهبرد (رقابتی) ST: در این استراتژی، روستا برای فرار از تهدیدهای وارد بر خود، از نقاط قوت موجود روستا استفاده می‌کند.

۳. شناسایی و اولویت‌بندی مهمترین ظرفیت‌های روستا با تاکید بر برندسازی فعالیت‌ها و خدمات برای تعیین محورهای تولید یا خدمات دارای اولویت و پیشران‌ها جهت تحرک اقتصادی روستا

۱. توسعه زنجیره ارزش دام سبک و سنگین و تامین خوراک

۲. صنایع تبدیلی در باغبانی

۳. توسعه آبیان

۴. تعیین و اولویت‌بندی طرح‌ها و پروژه‌های سرمایه‌گذاری توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی با مقیاس

کارکردی در سطح روستا

۱. توسعه دام سبک اصلاح نژاد شده تا مقیاس متوسط

۲. توسعه دام سنگین تا مقیاس متوسط

۳. توسعه پرورش ماهی در استخرهای دومنظوره

۴. ایجاد واحد کنسانتره و خوراک دام

۵. ایجاد سردخانه

۶. ایجاد واحدهای خدماتی و مشاغل کوچک خدماتی

۵. تعیین نتایج کیفی و کمی مورد انتظار برنامه توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی روستا و تعیین اولویت آنها

نتایج کمی مورد انتظار برنامه توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی روستا به صورت خلاصه در جدول (۳) آورده شده است.

جدول ۴۵. نتایج کمی مورد انتظار برنامه توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی روستا

رتبه اولویت	اولویت	تعداد واحد	حداکثر اشتغال مستقیم (نفر)	تاثیر در درآمد	ملاحظات	قلمرو عملکردی پروژه
۱	پرورش دام سبک اصلاح نژاد شده	۴ واحد ۲۰۰ راسی	۱۶-۱۲		با توجه به امکان تامین نهاده‌ها در روستا	خود روستا
۲	پرورش دام سنگین صنعتی	۳ واحد ۲۰۰ راسی	۶۰-۴۰		امکان تامین نهاده‌ها در روستا وجود دارد ولی با بازار مصرف شیر فاصله زیادی دارند.	خود روستا
۲	توسعه پرورش ماهی در استخرهای دومنظوره	۱۰ واحد	۱۴	استخرهای ماهی، کود ملایمی را برای زمین‌های کشاورزی تامین می‌کنند و طبق برآورد انجام شده حدود ۱۵۰ کیلوگرم به ازای هر تن تولید ماهیان سردآبی در مصرف کودهای فسفاته و نیترا ته صرفه جویی می‌شود.	با توجه به وجود چاه‌های نیمه عمیق متعدد، امکان ایجاد استخرهای ماهی واسط در استخرهای دو منظوره وجود دارد.	خود روستا
۲	کارگاه تولید لبنیات	۱	۴		این روستا مرکز تولید شیر و جمع‌آوری آن در منطقه می‌باشد.	در سطح بخش (مکان استقرار می‌تواند یکی از روستاهای مجاور هم باشد).
۳	کارگاه تولید چیپس میوه	۱	۴		در این روستا ۷ نوع میوه درختی تولید می‌شود.	
۲	واحد کنسانتره و خوراک دام	۱	۴		با توجه به تولید کاه، تولید علوفه و دامداری صنعتی، در تکمیل زنجیره ارزش تولیدات روستا مناسب می‌باشد	در سطح بخش (مکان استقرار می‌تواند یکی از روستاهای مجاور هم باشد).
۳	زنبورداری و تولید عسل	۵	۵		با توجه مراتع مناسب	
۳	سردخانه محصولات	۱	۴			بخش

					باغی	
	نیازمندی ناحیه		۲	۱	کارگاه جدول و بلوک زنی	۲
روستا	شامل کافی نت و ...		۱۰	۵	مشاغل خدماتی	۲
			۹۷-۱۲۱		مجموع اشتغال مورد انتظار	

علاوه بر نتایج کمی حاصل از برنامه توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی روستا، در جدول (۴) به نتایج کیفی برنامه نیز اشاره شده است.

جدول ۴۶. نتایج کیفی مورد انتظار برنامه توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی روستا

رتبه اولویت	اولویت	پیامد	نیازمندی ها	قلمرو عملکردی
۱	ذخیره‌سازی محصولات روستا	تنظیم بازار	افزایش درآمد روستا	
۲	نهادینه سازی اتاق فکر جوانان در مدیریت روستا از طریق دهیاری و شورا		سیاست‌گذاری و نهادسازی	
۲	استفاده از ظرفیت صندوق قرض الحسنه روستا در سرمایه گذاری‌های مشترک		امکان تبدیل صندوق قرض الحسنه به صندوق سرمایه گذاری قابل بررسی است.	

۶. تعیین اقدامات مناسب برای ارتقاء ظرفیت فعالیت‌های اقتصادی و اشتغال‌زای موجود روستا (طرح‌های عمرانی مورد نیاز روستا)

۱. عدم تعهد به توافق تکمیل مجموعه ورزشی روستا از سوی سازمان جوانان
 ۲. فقدان محل دفن زباله
 ۳. پوسیدگی لوله‌های آب آشامیدنی
 ۴. شرایط نامناسب پرداخت وام دامداری (دوره تنفس دو ماه و نسق زراعی ارزش گذاری و معادل وثیقه نمی شود. با رویه فعلی برای ۲۰۰ میلیون تومان ۲۰ نفر ضامن می خواهد)
 ۵. صدور مجوز دامداری جدید
 ۶. نارضایتی از فعالیت های ترویجی جهاد
 ۷. درخواست حقایقه از سد به دلیل ورود آب روستا به سد
 ۷. ظرفیت شناسی نیروی انسانی از طریق شناسایی جوانان و سرپرستان خانوار جویای کار
- ۱- آموزش و ترویج توسعه پرورش ماهی در استخرهای دومنظوره
 - ۲- آموزش و ترویج دامداری سبک مدرن و اصلاح نژاد شد.

